



# प्रभाव दैनिक

National Daily

सामाजिक सञ्जालको रचनात्मक प्रयोग गरी

- सामाजिक सञ्जालमा प्राप्त भएका सूचनाको सत्यता बुझेर मात्र विश्वास गरी, श्रसामाजिक सञ्जालमा आउने कुरा वा भ्रमक सूचनाले अफवाह फैलाउन सक्छ,
- श्रिस्वस्थनीय स्रोतबाट प्राप्त जानकारीलाई मात्र विश्वास गरी, सामाजिक सञ्जालको प्रयोग ज्ञान प्राप्त गर्न र सूचना आदानप्रदान गर्न गरी,
- सामाजिक सञ्जाललाई सकारात्मक र रचनात्मक रूपमा प्रयोग गरी,
- सामाजिक सञ्जालको अत्यधिक प्रयोगले मानसिक तथा शारीरिक समस्या देखापर्न सक्छ, सतर्क रही।

नेपाल सरकार  
तिज्ञापन बोर्ड

वर्ष ११ अंक ११९ काठमाडौं सोमबार, ०३ भदौ २०८१ Prabhav National Daily Monday, August 19, 2024 www.prabhavonline.com पृष्ठ ८ मूल्य रु. ५१-

## माओवादी केन्द्रमा असन्तुष्टि, पार्टी एकता अनिश्चित



- अध्यक्ष दाहाल र उपमहासचिव शर्माबीचको टकरावले एकता प्रक्रिया समस्यामा
- एकीकृत समाजवादी, नेसपा र नेकपासँगको एकता प्रक्रिया धकेलियो

### प्रभाव संवाददाता

**काठमाडौं-** प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा माओवादी केन्द्रमा पार्टी अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र उपमहासचिव जनार्दन शर्माबीच चुलिएको विवाद साम्य हुन अझै बाँकी छ। दुई नेताबीच सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा नै एक अर्काप्रति घोर चर्चा चलिरहेको छ। यसको असर पार्टी एकता प्रक्रियामा परेको देखिन्छ।

पार्टी अध्यक्ष दाहालले एकता प्रक्रियामा माधवकुमार नेपाल नेतृत्वको नेकपा एकीकृत समाजवादी, महेन्द्र राय यादव

अध्यक्ष रहेको नेपाल समाजवादी पार्टी (नेसपा) र नेत्रविश्वकर्मा चन्द नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा)लाई ल्याउन जोड गरिरहेका छन्। तर, पार्टीकै आन्तरिक किचलो व्यवस्थापन गर्न हम्महम्मको स्थिति छ।

जसकारण, दसैंअघि नै एकता गर्ने प्रक्रियामा व्यावधान आउने देखिएको माओवादी नेता दिननाथ शर्माले बताए। 'पार्टीभित्र अध्यक्ष कमरेडमाथि प्रश्न उठेको छ। उहाँले पार्टी स्थायी कमिटी र सार्वजनिक मञ्चहरूमाफत पनि जवाफ दिँदै हुनुहुन्छ। जसले एकता प्रक्रियामा आउन चाहेको शक्तिलाई केही असहजता पैदा भएको छ,' शर्माले भने।

एकता प्रक्रियामा अघि बढिरहेको भनिएका चारवटै दल समाजवादी मोर्चामा छन्। मोर्चामा रहेकामध्ये महेन्द्रराय यादवको दल माओवादी केन्द्रसँग एकताको अन्तिम प्रयासमा छ। माओवादीले अन्य दुई दलका नेताहरूसँग पनि पार्टीको सैद्धान्तिक र वैचारिक आधारबारे विमर्श गराइरहेको नेता शर्माले बताए। उनका अनुसार

यहीबीचमा शीर्ष नेताहरूबीच तीनचार चरण छलफल भए पनि निर्णयको चरणमा भने पुग्न बाँकी छ।

माओवादी अध्यक्ष दाहाल र एका अध्यक्ष नेपालबीच कम्तीमा दुई-तीनपटक छलफल भइसकेको छ। भेटमा दुवै नेताले पार्टी एकता गरेर मोर्चालाई दृढ बनाउनुपर्ने निष्कर्ष निकालेका छन्। तर, एकीकृत समाजवादीलाई पनि एकतामा ल्याउन समय लाग्ने नेताहरू बताउँछन्। एकीकृत समाजवादीकी पोलिटब्युरो सदस्य दिलु पन्तले त्यसै एकता गर्ने पक्षमा एकीकृत समाजवादी नरहेको बताइन्।

'एकता विचारको आधारमा हुनुपर्छ। कार्यदिशाको आधारमा हुनुपर्छ। भावनात्मक रूपमा हुनुपर्छ, पार्टी एकता,' उनले भनिन्, 'तर, विगतमा नेकपा कसरी फुट्यो त्यसरीचर्चा पार्टी एकता गर्नु हुँदैन।'

उसो त माओवादीभित्र देखापरेको विवाद साम्य भएकोले अब नयाँ ढंगबाट अघि बढ्ने नेताहरू बताउँछन्। (क्रमशः पृष्ठ २ मा)

## 'भातमोह'ले भिन्न्याउँदै नसर्ने रोग

- दुई छाक नै भात खाँदा शरीरका लागि आवश्यक सबै खालका पोषकतत्वको अभाव
- भातमा ग्लुकोजको मात्रा बढी हुने र रगतले नियन्त्रण गर्न नसक्ने हुँदा सुगर बढ्ने समस्या
- भातकै कारण मोटोपनाजस्ता समस्या निम्तिने



प्रतीकात्मक तस्वीर

### जेबी योञ्जन

**काठमाडौं-** मोरङको बेलवारीकी आशा जाइमी मगरको तौल अल्कपनीय ढंगले बढ्यो। सात वर्षअघिसम्म ५० किलो तौल भएकी उनको तौल अहिले ९५ किलो छ। मोटोपनाले सताएकी उनी गत असारको दोस्रो साता नजिकैको काठमाडौं मेडिकल कलेज (केएमसी) गइन्। त्यहाँ परीक्षण गराउँदा डाक्टरले मोटोपनाको कारण भात भएको बताए।

उनले प्रभावसँग भनिन्, 'मलाई छिनछिनमै भोक लाग्ने। के खाउँ के खाउँ हुने। यस्तो भएको केही वर्ष भयो। अनि, म त बिहान बेलुका टन्न भात खाँथेँ। चेक गराउँदा त डाक्टरले भातकै कारण यस्तो (मोटोपना) हुन्छ रे।'

काठमाडौंको गोठाटारका ५७ वर्षीय देवीचन्द्र स्याङ्गालाई गत वैशाखको अन्तिमतिर एकदमै गलेको महसुस भयो। तीखाँ उतिकै लागि रहने भयो। अर्क रातको समयमा पहिलेभन्दा धेरै पिसाब लाग्न थाल्यो। यसपछि उनी सिभिल अस्पताल वानेश्वरमा गए। त्यहाँ स्वास्थ्य परीक्षण गराउँदा सुगरको मात्रा ३२०



घरमा दिनमा दुईपटक भात खानु सरासर गलत हो। भात खानेबित्तिकै चाँडै ग्लुकोजमा परिणत हुन्छ। रगतमा ग्लुकोजको बाढी भएर बग्छ। त्यसलाई रगतले नियन्त्रण गर्न सक्दैन। कालान्तरमा सुगरको मात्रा बढ्छ।

### डा. बाबुराम मरासिनी जनस्वास्थ्यविद्

(खानापछि) रहेको चिकित्सकले बताए। हाल उनी नियमित औषधि सेवन गर्दै आएका छन्। चिकित्सकको कुरा उद्धृत गर्दै भने,

'तपाईं बिहान बेलुका दुईचोटी नै भात खानुहुन्छ? मैले हो भनें। त्यही भएर सुगर बढ्यो तपाईंको भन्नुभयो।' उसो त नेपाली खानामा दालभात तरकारी मेन्यू नै भइसकेको छ। 'दालभात तरकारी, जागिर सरकारी' पनि भन्ने गरिन्छ। यसको मतलब अधिक नेपालीको जोडबल भातमै छ। यसरी भातै खान जोडबल हुँदा पछिल्ला वर्षहरूमा 'खानदानी रोग' भनिने सुगरका पीडितहरू हरेकजसो घरमा देखिन थालेको जनस्वास्थ्यविद् डा. बाबुराम मरासिनीले बताए।

'नेपाली समाजमा कस्तो देखिन्छ भने हरेकजसो घरमा दिनमा दुईपटक भात खाने चलन छ। यो सरासर गलत हो,' उनले भने, 'त्यसरी खानेहरूमध्ये धेरै विरामी छन्। किनभने भात खानेबित्तिकै चाँडै ग्लुकोजमा परिणत हुन्छ। हाम्रो आन्द्राले चाँडै पचाउँछ। रगतमा ग्लुकोजको बाढी भएर बग्छ। त्यसलाई रगतले नियन्त्रण गर्न सक्दैन। कालान्तरमा सुगरको मात्रा बढ्छ। कसैको अधिक तौल हुन्छ।'

उनका अनुसार हरेक छाक भात

खाँदा शरीरका लागि आवश्यक पोषक तत्वहरू पुग्दैन। भातमा सर्वाधिक पाइने भनेका कार्बोहाइड्रेट हो। शरीरलाई भने प्रोटीन, फ्याट, भिटामिन एवं मिनेरल्स र फाइबर आवश्यक छ। यी सबै पोषकतत्व हुन्। पोषणको क्षेत्रमा लामो समयदेखि क्रियाशील अर्का जनस्वास्थ्यविद् अरुणा उप्रेतीका अनुसार पोषणजन्य समस्याकै कारण नेपालमा मुख्यतः नसर्ने रोगहरूको जोखिम बढिरहेको छ। नसर्ने रोगमा सुगर, मोटोपना, युरिक एसिडलगायत हुन्। तैपनि, नेपाली समाजमा 'भात संस्कृति' विद्यमान छ। मतलब अधिकांश नेपाली जहिल्यै भातमै मरिहते गरिरहेका हुन्छन्।

गत वर्ष कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालयले सार्वजनिक गरेको एक अध्ययन प्रतिवेदनअनुसार नेपालीहरू औसतभन्दा धेरै भात खान्छन्। अध्ययनले नेपालीहरू वार्षिक औसतभन्दा १६ किलो बढी चामल खाने गरेको देखाएको छ। संयुक्त राष्ट्रसंघीय खाद्य तथा कृषि संगठनले भने एक व्यक्तिले प्रतिवर्ष औसत १२१ किलो चामल उपभोग गर्ने मापदण्ड बनाएको छ। तर, त्यसभन्दा बढी नेपालीले भात खाने गरेको देखिन्छ, जसले नेपालीहरूको 'भातमोह' उजागरसमेत गरेको छ।

अन्ततः सन्तुलित आहार अर्थात् पोष्टिकतत्वयुक्त खानाको अभावमा पोषणजन्य समस्याबाट मानिसहरू प्रभावित छन्। पोषणजन्य समस्याहरू ठूलालाई सुगर (मधुमेह, चिनीरोग) र मोटोपना देखिने गरेको जनस्वास्थ्यविद् डा. मरासिनी बताउँछन्। उनका अनुसार किशोरी वा गर्भवती महिलाहरूमा भने रक्तअल्पताको समस्या देखिने गरेको छ। बालबालिकामाचाहिँ कुपोषणको समस्या देखिने गरेको छ। (क्रमशः पृष्ठ २ मा)

### सन्दर्भ: वैदेशिक रोजगार

## एक वर्षमा भित्रियो साढे १४ खर्ब रेमिट्यान्स

### प्रभाव संवाददाता

**काठमाडौं-** एक वर्षको अवधिमा १४ खर्ब ४५ अर्ब रूपैयाँभन्दा बढी विप्रेषण (रेमिट्यान्स) मुलुकमा भित्रिएको छ। नेपाल राष्ट्र बैंकले आइतबार गत आर्थिक वर्ष (आव) २०८०/८१ को देशको वर्तमान आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्दै उक्त जानकारी दिएको हो।

राष्ट्र बैंकका अनुसार २०८० सालको साउनदेखि २०८१ असार मसान्तसम्म १४ खर्ब ४५ अर्ब ३२ करोड रूपैयाँ रेमिट्यान्स भित्रिएको छ। गत आर्थिक वर्षको अन्तिम महिना असारमा मात्रै एक खर्ब १७ अर्ब ८१ करोड रूपैयाँ भित्रिएको तथ्यांक छ।

राष्ट्र बैंकका अनुसार आर्थिक वर्ष (२०७९/८०)को तुलनामा गत आवमा रेमिट्यान्स १६.५ प्रतिशतले बढी हो। अधिल्लो आवमा १२ खर्ब २० अर्ब ५६ करोड रूपैयाँ विप्रेषण आप्रवाह भएको थियो। राष्ट्र बैंकको प्रतिवेदनअनुसार मासिकरूपमा औसत एक खर्ब २० अर्ब रूपैयाँको हाराहारीमा विप्रेषण भित्रिरहेको देखिएको छ। आघिल्लो आवमा वर्ष मासिकरूपमा औसत १०१ अर्ब वरावरको विप्रेषण भित्रिएको थियो।

समीक्षा अवधिमा अमेरिकी डलरमा हुने खुद ट्रान्सफर पनि अघिल्लो आवभन्दा १४.५ प्रतिशतले बढि भई १० अर्ब ८६ करोड पुगेको छ। अधिल्लो वर्षको सोही

रेमिट्यान्सको मासिक तथ्यांक	साउन	१ खर्ब १६ अर्ब २० करोड
भदा	१ खर्ब १२ अर्ब १७ करोड	
असोज	१ खर्ब ३६ अर्ब १७ करोड	
कात्तिक	१ खर्ब १२ अर्ब ६२ करोड	
मंसिर	१ खर्ब ३५ अर्ब २९ करोड	
पुस	१ खर्ब १३ अर्ब २५ करोड	
माघ	१ खर्ब ५ अर्ब ७८ करोड	
फागुन	१ खर्ब २२ अर्ब २२ करोड	
चैत	१ खर्ब २१ अर्ब ४० करोड	
वैशाख	१ खर्ब १५ अर्ब ९८ करोड	
जेठ	१ खर्ब २८ अर्ब ९१ करोड	
असार	१ खर्ब १७ अर्ब ८१ करोड	

अवधिमा यस्तो ट्रान्सफर १३.९ प्रतिशतले बढेको राष्ट्र बैंकले उल्लेख गरेको छ। विप्रेषण बढेकै कारण विदेशी मुद्रा सञ्चितसमेत बढेको राष्ट्र बैंकले उल्लेख गरेको छ।

राष्ट्र बैंकले सार्वजनिक गरेको तथ्यांकअनुसार गत आवको सुरुआती महिना साउनमा एक खर्ब १६ अर्ब दुई करोड विप्रेषण भित्रिएको थियो। दोस्रो महिना भदौमा एक खर्ब १२ अर्ब १७ करोड, तेस्रो महिना असोजमा एक खर्ब ३६ अर्ब १७ करोड, चौथो महिना कात्तिकमा एक खर्ब १२ अर्ब ६२ करोड,

पाँचौं महिना मंसिरमा एक खर्ब ३५ अर्ब २९ करोड विप्रेषण भित्रिएको छ। यसैगरी छैटौं महिना पुसमा एक खर्ब १३ अर्ब २५ करोड, सातौं महिना माघमा एक खर्ब ५ अर्ब ७८ करोड, आठौं महिना फागुनमा एक खर्ब २२ अर्ब २२ करोड, नवौं महिना चैतमा एक खर्ब २१ अर्ब ४० करोड, दशौं महिना वैशाखमा एक खर्ब १५ अर्ब ९८ करोड रूपैयाँ विप्रेषण भित्रिएको तथ्यांक छ। त्यस्तै ११औं महिना जेठमा एक खर्ब २८ अर्ब ९१ करोड र १२औं अर्थात् अन्तिम महिना असारमा एक खर्ब १७ अर्ब ८१ करोड रूपैयाँ विप्रेषण भित्रिएको राष्ट्र बैंकले जनाएको छ।

उल्लिखित रकम वैदेशिक रोजगारीमा गएका र प्रवासी नेपालीहरूले बैंकिङ च्यानलमार्फत पठाएका हुन्। मुलुकमा ठूलो मात्रामा हुण्डीलगायत अन्य माध्यमबाट पनि रकम भित्रिने गरेको छ। अनाधिकृत एवं गैरकानुनी तरले भित्रिने यस्तो रकमलाई तथ्यांकमा समेटेको छैन। राष्ट्र बैंकले हुण्डीबाट रकम पठाउनु पूर्णतया गैरकानुनी रहेको भन्दै वैधानिकरूपमा बैंकिङ च्यानल प्रयोग गर्न पनि आग्रह गरेको छ। राष्ट्र बैंकले विप्रेषण आप्रवाहको दायरालाई फराकिलो पार्न चालु आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिमा विशेष व्यवस्थासमेत गरेको छ। राष्ट्र बैंकले मौद्रिक नीतिमा वैधानिक माध्यमबाट विप्रेषण

पठाउनेलाई प्रोत्साहित गर्न विभिन्न सुविधा प्रदान गर्ने विषय समेटेको छ। गत आर्थिक वर्षमा वैदेशिक रोजगारीका लागि अन्तिम श्रम स्वीकृति (संस्थागत तथा व्यक्तिगत-नयाँ) लिने नेपालीको संख्या चार लाख ६० हजार १०३ जना रहेको तथ्यांकमा देखाइएको छ। साथै, वैदेशिक रोजगारीका लागि पुनः श्रम स्वीकृति लिने नेपालीको संख्या समीक्षा अवधिमा दुई लाख ८१ हजार १९९ जना रहेका छन्। अधिल्लो वर्षको सोही अवधिमा विदेशिने यस्तो संख्या क्रमशः चार लाख ९७ हजार ७०४ र दुई लाख ७७ हजार २७२ रहेको थियो।

मुलुकमा रोजगारीको पर्याप्त अवसर नहुँदा दैनिक करिव दुई हजारको संख्यामा नेपाली युवा वैदेशिक रोजगारीमा गइरहेको वैदेशिक रोजगार विभागको तथ्यांकले देखाएको छ। यसरी विदेशिने श्रमिकहरूले पठाउने विप्रेषणबाटै मुलुकको अर्थतन्त्र चलिरहेको विभिन्न अध्ययनले पनि देखाएको छ। पछिल्लो समय सरकारले जिटुजी सम्झौतामार्फत रोमानिया, जर्मनी र जापानमा कामदार पठाउने बाटो खुला गरे पनि अपेक्षितरूपमा नेपालीहरू जान नपाएका कारण विप्रेषणमा थप वढोत्तरी हुन नसकेको वैदेशिक रोजगार व्यवसायीहरू बताउँछन्। यद्यपि मलेसिया तथा खाडी मुलुक गएका नेपाली श्रमिकले पठाएको विप्रेषणबाटै विदेशी मुद्रा सञ्चितमा योगदान पुगेको उनीहरूको भनाइ छ।

### जनहितमा जारी सन्देश

सुरक्षित रहौं  
**रोकथाम गरी**  
नियन्त्रण गरौं

**डेङ्गी**

डेङ्गी रोग डेङ्गी माइसबाट संक्रमित एडिज जातको लामखुटेको टोकाईबाट मात्र सर्दछ।

धेरै मात्र पानी जम्मा भएको भाँडामा पनि यो लामखुटेले फुल पार्दछ र यसको वृद्धि विकास हुन्छ।

डेङ्गीको रक्षणहरू चक्क ज्वरो आउनु, जोनी र मांशपेशीहरू, आँखाको गेडी र टाउको बेस्सरी दुख्नु, शरीरमा राता बिभिराह आउनु, वाकबाकी लाग्नु वा वान्सा हुनु आदी हुन्।

### डेङ्गीबाट बच्ने उपायहरू

एडिज जातको लामखुटेले दिनको समयमा टोक्छ। त्यसमाथि पनि बिहान र साँझको समयमा टोक्ने सम्भावना बढी भएकोले सो समयमा थप सचेत हुने।

आफ्नो घर वरिपरि, कार्यस्थल र सार्वजनिक ठाउँहरूमा पानी जम्मा नगर्ने। पानी राख्ने भाँडालाई लामखुटे नछिर्ने गरि राख्ने र ढोक्ने राख्ने।

दिउँसो पनि लामखुटे भगाउने धूप बाल्ने र लामखुटेको टोकाईबाट बच्ने मलम लगाउने।

घरको झ्याल ढोकामा लगाउने धूप बाल्ने र लामखुटे नछिर्ने जारी हाल्ने।

बिहान, दिउँसो, राती जुनसुकै बेला फुल लगाएर मात्र सुत्ने।

पुरै शरीर ढाक्ने ढुगा लगाउने।

**लामखुटेले फुल पार्ने सक्ने संभावित घर भित्र र वरपरका पानी जमेको ठाउँहरू र पानी राख्ने भाँडाहरू खोजी खोजी सफा गरी र लामखुटेको फुल नष्ट गरी।**

**प्रभाव दैनिक** | [www.prabhavonline.com](http://www.prabhavonline.com) | **प्रभाव पब्लिकेशन प्रा. लि.**  
कामपा-३, सिफन, काठमाडौं

विज्ञको सुभाव

आधुनिक र आध्यात्मिक शिक्षालाई समानरूपले अधि बढाउ

काठमाडौं (प्रस)- नेपालमा गुम्बाद्वारा प्रदान गरिँदै आएको बौद्ध शिक्षालाई मूलप्रवाहीकरणका लागि विषय विज्ञ र सरोकार भएकाहरूले सरकारलाई सुझाव दिएका छन् ।

आधुनिक शिक्षालाई मात्र जोड दिँदा मौलिक संस्कृति र परम्परा जोगाउन मुस्किल हुने भन्दै उनले गुम्बा शिक्षा प्रवर्द्धन गर्न सरकारले अपनत्व ग्रहण गर्नुपर्ने धारणा राखे ।

नेपाल बौद्ध महासंघका निवर्तमान अध्यक्ष आचार्य नेवु शेर्पाले गुरु पञ्चसम्भवले प्राचीन समयमा नेपालमा बौद्ध शिक्षा प्रारम्भ र विकासमा योगदान पुऱ्याएको प्रसंग उल्लेख गर्दै बौद्ध शिक्षालाई कसरी मूलधारमा ल्याउने भन्ने अहिलेको चुनौती रहेको बताए ।

निवर्तमान उपकुलपति डा. हृदयरत्न बज्रचार्यले २१औं शताब्दीमा बाँच्ने र विषयवस्तु ठीक ढंगले बुझ्ने चुनौती कुरो बुद्धिजममा मात्र भएको जिकिर गरे ।

पूठ १ बाट उन्मुखः

'भातमोह'ले भित्र्याउँदै...

कसैकसैमा युरिक एसिड देखिने गरेको छ । यसले गर्दा पनि भातमात्रै नभएर पौष्टिकतत्त्वयुक्त खानपानमा ध्यानदिनुपर्ने मरासिनीले बताए ।

ओखर, काजु, पिस्ता, बदाम, किमिसजस्ता सुख्खा खाद्यपदार्थ खाँदा पनि हुन्छ । बिहानको खाना दाल-भात-तरकारी खाँदा पनि हुने तर तरकारीका रूपमा हरियो सागपात खानुपर्ने पनि डा. मरासिनीको सुझाव छ ।

फलफूल र हरिया सागपात अनिवार्य खान, माछा मासु, अण्डा, दूध दहीमध्ये केही न केही खान सुझाइएको छ । तर, यसविपरीत भातमै जोडबल गर्नेहरू अधिक छन् ।

माओवादी केन्द्रमा...

'पार्टीभित्रको विवाद करिब-करिब म्यानेज त भयो तर नेताहरूबाट अलिअलि प्रकट भइरहेका छन्,' उनले भने, 'पदाधिकारी र स्थायी समिति बैठकको अन्तिम अन्तिममा आउँदा प्रभावकर्तृले नै मैले यो पार्टी बलियो होस् भनेर गरेको हो ।

जनैपूर्णिमामा भद्राको दोष नलाग्ने

काठमाडौं (प्रस)- जनैपूर्णिमामा भद्रा सर्वसाधारणलाई नलाग्ने निष्कर्ष भएकाले रक्षावन्धन गर्न दोष लाग्छ निकाको हो । यो दोष राजाहरूलाई मात्रै लाग्ने संहिताशास्त्री अर्जुनप्रसाद वास्तोलाले जानकारी दिए ।

श्री जाल्मे सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह रौतामाई गाउँपालिका ७ उदयपुरको समूह बाहिर काठ बित्री सम्बन्धी सूचना

महिला तथा शान्ति समाजको स्वेच्छिक सारेजी (लिविचडेशनको) सूचना

ए.पि.एस. ट्रेडिङ प्राइभेट लिमिटेडलाई सारेज गर्ने सम्बन्धमा लिविचडेशनको सूचना

Letang Municipality Office of Municipal Executive Letang, Morang Koshi Province, Nepal INVITATION FOR ONLINE BIDS

सच्याईएको सम्बन्धमा

साउदीमा वैदेशिक रोजगारको अवसर

आजको राशिफल

प्रहरी तथा एम्बुलेन्स

अस्पताल र विविध

नेपाल राष्ट्र बैक

# ललितपुरको छम्पीमा भैरवको खापा:सहितको आर्ट भिलेज

**काठमाडौं-** ललितपुर गोदावरीको छम्पीमा भैरवको खापा: (मुखाकृति)सहितको 'नेपाल आर्ट भिलेज' निर्माण हुने भएको छ । पञ्चधातु प्रयोग गरी निर्माण गरिने भैरवको खापा: ७२ फिट अग्लो, ५८ फिट चौडाइ र ६५ टन तौलको हुने र उक्त खापा: विश्वकै ठूलो हुने परियोजनाका संस्थापक सदस्य एवं प्रवक्ता रूपकमान महर्जनको दावी छ । खापा:लाई पाँच तलाको आरसीसी भवनमा फ्रेम बनाएर एसेम्बल गरिने छ । भवनको अगाडिपट्टि खापा: र भवनमा कला संग्रहालय स्थापना हुने छ । कुल २२८ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिने परियोजनाको पहिलो चरणमा ५२ रोपनी क्षेत्रमा भैरवको खापा: तथा अन्य सम्पदा र १८६ रोपनी क्षेत्रफलमा कलाग्राम रहने छ ।



'भैरवको खापा:को अवलोकनसँगै भैरवसँग सम्बन्धित जानकारी अध्ययन गर्न पाइने छ', प्रवक्ता महर्जनले भने, 'भवनपरिसरमा भगवान गणेशका १६ प्रकारका मूर्ति तथा ६४ वटा विभिन्न भैरवका मूर्तिसमेत राखिने छन् ।' मुखाकृतिको ४२ फिटको उचाइमा भएको भैरवको आँखा (भैरवदृष्टि) वाट काठमाडौं उपत्यका तथा मनोरम हिमशृंखलाको अवलोकन गर्न सकिने जनाइएको छ । खापा: परिसरमा विभिन्न समुदायको रैथाने परिकार उपलब्ध हुने भोजनस्थल तथा सभाकक्ष निर्माण गरिने छ । परम्परागत जीवनशैली भन्दाउने देवीदेवताका मठमन्दिर, हुंगोधारा, पोखरी

र वगैचाजस्ता भौतिक कलायुक्त सम्पदा, प्रदर्शनी कक्ष, सभागृह, रंगमञ्च, हेलिप्याड, पुरातन बस्ती, बृद्धाश्रम, विवाहमण्डप, योग केन्द्र, भव्य छे (ब्यान्केट), टेन्ट क्याम्प, साहसिक एवं मनोरञ्जनात्मक खेलकुद, स्वीमिङ पुललगायतकोसमेत सुविधा हुने बताइएको छ । परियोजनालाई कला नगरीका रूपमा विकास र प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्य लिइएको छ । महर्जनका अनुसार त्यहाँ निर्माण हुने हरेक पूर्वाधारमा कला देख्न पाइने छ । बरिष्ठ कलाकार स्व. राजकुमार शाक्यको नेतृत्वमा खापा: निर्माण सुरु भएको थियो । हाल

शाक्यका दुई छोरा स्वरूप र सौरभ शाक्य नेतृत्वको कलाकार टोलीले उक्त जिम्मेवारी लिएको छ । प्रसिद्ध मूर्तिकार राजेश अवालेको एकीकरण/संकलन गरी सुरु भएको परियोजनाको २०७७ सालमा विधिवतरूपमा शिलान्यास गरिएको थियो । तर, संस्थापक अध्यक्ष तथा प्रसिद्ध कलाकार राजकुमार शाक्यको निधनका कारण निर्माण प्रक्रिया केही समय सुस्ताएको थियो । हाल भैरव खापा: निर्माण कार्य तीव्र गतिमा भइरहेको नेपाल आर्ट भिलेज प्रा. लि.का अध्यक्ष राजेन्द्र

शाक्यले जानकारी दिए । विभिन्न क्षेत्रका ऊर्जावान कलाप्रेमी, व्यापारी, सामाजिक उद्यमी एवं समाजका अग्रज एवं प्रबुद्ध व्यक्तित्वसमेतको संलग्नतामा परियोजना सुरु गरिएको शाक्यको भनाइ छ । कम्पनीका सञ्चालकमा अध्यक्ष राजेन्द्र शाक्यसहित राजेश अवाले, रूपक मान महर्जन, जीवनरत्न शाक्य, मदनमान महर्जन, उर्मिला शाक्य र सानुछोरी शाक्य छन् ।

परियोजना नेपाली कलासंस्कृतिकको जगेर्ना, परम्परागत सीप, कौशलको उजागर, प्रचारप्रसार तथा पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक योजना तथा कार्यक्रम तय गरी अनुसन्धान र विकास गर्न उद्देश्यले सुरु गरिएको परियोजनाका संस्थापक सदस्य एवं प्रवक्ता रूपकमान महर्जनले बताए । कलाग्राम ललितपुरको एकान्तकुनावाट भैसेपाटी-वुंगमति हुँदै १०.५ किलोमिटर, एकान्तकुनावाट चुनिखेल हुँदै १३ किलोमिटर र सातदोबाटोवाट चापागाउँ हुँदै १५ किलोमिटरको दूरीमा छ । हाल त्यहाँ पुगे सडकमार्ग स्तरोन्नतिका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल भइरहेको र काम अघि बढाइएको जनाइएको छ । ललितपुरवाट हेटौडा जोड्ने कान्ति लोकपथको टीकाभैरववाट तीन किलोमिटरको दूरीमा पुग्न सकिन्छ । हाल यस क्षेत्रमा सडक र खानेपानीका लागि केन्द्र र प्रदेश दुवै सरकारवाटसमेत बजेट विनियोजन भइसकेको जनाइएको छ । रासस

## मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार ऐन संशोधन गर्न माग

**काठमाडौं (प्रस)-** मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४, अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि 'पालेमो प्रोटोकल'अनुसार संशोधन गर्नुपर्ने सरोकारवालाको माग रहेको छ । संयुक्त राष्ट्रसंघले अन्तरदेशीय संगठित अपराधलाई संयुक्तरूपमा सम्बोधन गर्न अन्तरदेशीय संगठित अपराधविरुद्ध महासन्धि जारी गरेको थियो । तीनवटा 'प्रोटोकल' समेटिएको 'पालेमो प्रोटोकल'लाई नेपालले १६ जुन २०२० मा अनुमोदन गरेको थियो । प्रतिनिधिसभा महिला तथा सामाजिक मामिला समितिको आइतबारको बैठकमा महिला तथा बालबालिका बेचबिखनविरुद्ध सहकर्मी समूह नेपाल (एटविन) ले उक्त ऐन संशोधनका बुँदा प्रस्तुत गरेको थियो ।

मानव बेचबिखनविरुद्ध काम गर्ने ४४ वटा संस्थाको संगठित समूह (एटविन) का कार्यकारी निर्देशक विनुमाया गुरुडले ऐनको परिभाषा नै संकुचित रहेको बताए । उनका अनुसार ऐनमा महिलाको शारीरिक बेचबिखनमात्रै मानव बेचबिखनमा साँघुरो पारिएको छ । यसलाई 'पालेमो प्रोटोकल'मा उल्लेख गरेजस्तै, श्रम शोषणवारे पनि सम्बोधन गरिनुपर्ने उनको भनाइ छ । पीडितको गोपनीयता, बाल अधिकार, बाल शोषणजस्ता विषयमा ऐन संशोधनको आवश्यकता रहेको उनले उल्लेख गरे । बैठकमा गृह मन्त्रालयका निमित्तसचिव चक्रप्रसाद अधिकारीले समयसापेक्ष मानव बेचबिखनका तरिका फेरिदै गएको र यसको न्यूनीकरणमा सरोकारवाला, राज्य र प्रहरी

संयन्त्रसहित सबैको दायित्व हुने बताए । समितिका सदस्यहरूले मानव बेचबिखन नियन्त्रणका उपायवारे सुझाव दिएका थिए । अधिकांश सांसदले सीमा क्षेत्रमा कडाइ गर्न सके धेरै हदसम्म बेचबिखन न्यूनीकरण गर्न सकिने धारणा राखेका थिए । सांसद जावेदा खातुनले मानव बेचबिखनको सबैभन्दा जोखिम भारत खुल्ला सिमाना क्षेत्र भएको बताउँदै नियन्त्रणका लागि सिसी टिभीको निगरानी र परिचयपत्र अनिवार्यरूपमा हेर्नुपर्ने सुझाव दिए । सांसद रोशन काकीले सीमामै कडाइ गर्न गृह मन्त्रालयले जोड दिनुपर्ने बताए । सांसद ईश्वरबहादुर रिजालले नियन्त्रण संयन्त्र बलियो बनाउनुका साथै जनचेतना र रोजगार सिर्जना गर्नेतर्फ राज्य तत्पर हुनुपर्ने बताए ।

National राष्ट्रिय सहकारी बैक लिमिटेड Co-operative Bank Limited (NCBL) केन्द्रीय कार्यालय: पुर्वकोट, ललितपुर, फोन: ०१-५६०१६२, Web: www.ncbl.coop			
लेखा परिष्करण नभएको वित्तीय विवरण (अपरिष्कृत) चौथो त्रैमास आ.व. २०८०/८१ (मिति ३१ आषाढ २०८१)			
वासलात		(रकम रु. मा)	
विवरण	यस त्रैमासमा	गत वर्षको यस त्रैमासमा	
सम्पति			
नगद तथा नगद समान	१९,०४४,३०६,५५७	१५,८६६,५१९,६२८	
नेपाल राष्ट्र बैकमा रहेको मौज्जात	३२५,३९७,७५९	३२५,५१३,८०३	
बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात	१३,३३३,९४५,७००	६,५७९,४४५,७००	
व्युत्पन्न वित्तीय उपकरण	-	-	
अन्य व्यापारिक सम्पत्तिहरू	-	-	
सहकारी संस्थालाई कर्जा तथा सापट	२२,०९५,७१६,९९६	३१,६४७,९१५,७३१	
ग्राहकलाई कर्जा सापटी	-	-	
सुरक्षापत्रमा लगानी	६,२९७,३३५,००८	७,३८६,५०४,४१०	
चालू आ.व. को कर सम्पत्ति	३७८,४४३,४५२	३२९,९७३,०८६	
सम्पत्तिमा लगानी	१,११६,६४७,४७८	१,३६६,५८४,२८१	
सम्पत्ति तथा उपकरण	५७९,३१०,९८४	६२६,४०८,२८२	
ख्याति तथा अमूर्त सम्पत्ति	-	७२८,३७२	
स्थगन कर सम्पत्ति	६०२,९४७,०६७	-	
अन्य सम्पत्तिहरू	७१५,७७९,५१७	५९९,६२८,५२८	
जम्मा सम्पत्तिहरू	६४,५३०,०२९,७८६	६३,४८४,८४३,८२२	
बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई तिन बाँकी	-	-	
नेपाल राष्ट्र बैकलाई तिन बाँकी	-	-	
व्युत्पन्न वित्तीय उपकरण	-	-	
ग्राहकवाट निक्षेप	६१,०७७,९०६,६८६	५८,२४५,९५९,७१९	
तिन बाँकी सापटी	-	-	
यस आ.व. को कर दायित्व	-	-	
व्यवस्थाहरू	-	-	
स्थगन कर दायित्व	-	२७६,०६३	
अन्य दायित्वहरू	४३६,६६८,१६८	४०१,८०७,९५२	
जारी गरिएको ऋण पत्र	-	-	
सुरक्षापत्र नगर्भिएको सहायक आर्वाधिक दायित्व	-	-	
जम्मा दायित्वहरू	६१,५१४,५७४,८५४	५८,६४८,०४३,७२६	
इन्डिटी			
सेयर पुँजी	२,७८९,२६०,४००	२,८०८,०३९,७००	
सेयर प्रिमियम	-	-	
संचित मुनाफा	(२,८३४,३०८,७२२)	(८१,८७५,८६६)	
जगेडा कोष	३,०६१,५०३,२५४	२,९१३,६८३,८२२	
शेयर धनीहरूलाई वाँडफाँड योग्य पुँजी	३,०१५,४४४,९३२	४,८३६,८००,०९६	
नैर नियन्त्रण स्वार्थ	-	-	
कुल पुँजी	३,०१५,४४४,९३२	४,८३६,८००,०९६	
कुल दायित्व तथा पुँजी	६४,५३०,०२९,७८६	६३,४८४,८४३,८२२	
सम्भावित दायित्व र प्रतिबद्धता	-	-	
प्रति सेयर खुद सम्पत्ति मूल्य	१०८.११	१७२.२५	

लेखा परिष्करण नभएको नाफा वा नोक्सान विवरण (अपरिष्कृत) चौथो त्रैमास आ.व. २०८०/८१ (मिति ३१ आषाढ २०८१)			
वासलात		(रकम रु. मा)	
विवरण	यस त्रैमासको	गत वर्षको यस त्रैमासमा	
व्याज आम्दानी	४,८७७,०४९,१००	४,४७७,०२९,१२८	
व्याज खर्च	(३,८०९,५९१,३६७)	(३,७३३,३३४,३७७)	
खुद व्याज आम्दानी	१,०६७,४५७,७३३	१,६९३,६९४,७५१	
शुल्क तथा कमिशन आम्दानी	४०,७४३,२९१	७५,०३५,७५८	
शुल्क तथा कमिशन खर्च	-	-	
खुद शुल्क तथा कमिशन आम्दानी	४०,७४३,२९१	७५,०३५,७५८	
खुद व्याज, शुल्क तथा कमिशन आम्दानी	१,१०८,२०१,०२४	१,६६८,७२९,५०९	
खुद व्यापारिक आम्दानी	-	-	
अन्य संचालन आम्दानी	(४,७४०,२२४)	-	
कुल संचालन आम्दानी	१,१०३,४६०,९९९	१,६६८,७२९,५०९	
कर्जा तथा अन्य नोक्सानीको जोखिम व्यवस्था/फिर्ता	३,२९१,०४६,७३३	१,६९३,२३३,४४५	
कर्जा तथा अन्य नोक्सानीको जोखिम व्यवस्था	(४,८८७,९०३,०९१)	(२,४९३,५६४,५९२)	
खुद संचालन आम्दानी	(१,४४४,३९५,७९०)	९६८,९९१,४५९	
संचालन खर्च			
कर्मचारी खर्च	४०४,९२७,३६०	४६६,७८६,४६०	
अन्य संचालन खर्च	१७८,०४०,७३३	१७८,३०१,४२३	
हास्यकट्टि र परिशोधन	७६,६२६,७२०	७८,३४७,३८३	
संचालन नाफा	(२,२०४,०००,४३२)	२३४,९४८,१७५	
गैर संचालन आम्दानी	१,४९३,८२२	२,९३१,८६४	
गैर संचालन खर्च	-	-	
आयकर अघिको नाफा	(२,२०२,५०६,६१०)	२३२,०१६,३११	
आयकर खर्च	(४४८,३६८,९४५)	३३,४०४,९३४	
चालू आयकर	१४४,६६६,९८४	४४,४९९,०४८	
स्थगन कर (आम्दानी)/खर्च	(६०३,२३३,१२९)	(४४,९९९,८६३)	
यस वर्षको नाफा	(१,७५४,२२७,७५५)	२०४,३७४,९०७	
खुद नाफा/नोक्सानमा हिस्सा:			
बैंकको शेयरधनी	(१,७५४,२२७,७५५)	२०४,३७४,९०७	
गैर नियन्त्रित स्वार्थ	-	-	
यस वर्षको मुनाफा	(१,७५४,२२७,७५५)	२०४,३७४,९०७	
प्रति सेयर आम्दानी			
प्रति सेयर आधारभूत आम्दानी	(६२.८९)	७.२८	
वार्षिक प्रति सेयर आधारभूत आम्दानी	(६२.८९)	७.२८	
प्रति सेयर डाइभिडन्ड आम्दानी	(६२.८९)	७.२८	
अनुपातहरू			
जोखिम भारित सम्पत्तिमा पुँजीको पर्याप्तता (प्रतिशत)	५.००	११.९६	
निष्क्रिय कर्जा/कुल कर्जा (प्रतिशत)	२१.९१	७.९५	
कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था/कुल निष्क्रिय कर्जा (प्रतिशत)	७४.७७	६४.३७	
पूँजीको औसत लागत (प्रतिशत)	४.३५	७.८४	
कर्जा/निक्षेप अनुपात (प्रतिशत)	४३.०२	५६.४६	
पूँजीको औसत आम्दानी (प्रतिशत)	११.१४	१३.४४	

वितरण योग्य नाफा वा नोक्सान सम्बन्धी विवरण चौथो त्रैमास आ.व. २०८०/८१ (मिति ३१ आषाढ २०८१) (नेपाल राष्ट्र बैकको निर्देशिका अनुसार)			
वासलात		(रकम रु. मा)	
विवरण	यस त्रैमासमा	गत वर्षको यस त्रैमासमा	
नाफा/नोक्सान सम्बन्धी विवरणका आधारमा खुद नाफा/नोक्सान	(१,७५४,२२७,७५५)	२०४,३७४,९०७	
गत वर्षको नाफा	(८१,८७५,८६६)	१९१,४७२,९९९	
विनियोजन :			
क) साधारण जगेडा	-	५१,०९३,७२७	
ख) सट्टी घटवट कोष	-	-	
घ) पूँजी चुक्ता कोष	-	-	
ग) संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष	-	२,०४३,७४९	
ड) कर्मचारी तालिम कोष	-	-	
च) फेयर भ्यान्स जगेडा कोष	-	-	
छ) लगनी समायोजन कोष समायोजन	-	-	
भ) प्रस्तावित लाभार्थ	-	-	
ज) अन्य	-	६७,६३५,३२१	
नियामनकारी समायोजन अघिको नाफा/नोक्सान	(१,६७२,३५१,९८९)	२७५,०७४,७२९	
नियामनकारी समायोजन :			
क) असुल हुन बाँकी व्याज(-)/अघिल्लो वर्षको असुल हुन बाँकी व्याजका असुली	(२९,४,५६७,९९९)	(२९,७०८,८९७)	
ख) खालामा भएको साना कर्जा जोखिम व्यवस्था कमी (-) बृद्धि (+)	-	-	
ग) लगानीको सम्भावित जोखिम बापत व्यवस्था कमी (-) बृद्धि (+)	-	-	
घ) गैर बैकिङ सम्पत्तिमा कर्जा जोखिम व्यवस्था कमी (-) बृद्धि (+)	(३०४,६३७,०२२)	(३४,४९७,७०२)	
ङ) स्थगित कर सम्पत्तिको लेखाङ्कन (-) फिर्ता (+)	-	-	
च) ख्याति पहिचान (-)/ख्यातिको हानी (+)	-	-	
छ) Bargain Purchase Gain (-) फिर्ता (+)	-	-	
भ) बीमाशुल्क नोक्सान पहिचान (-) फिर्ता (+)	-	(३२,८२३,९७७)	
भ) अन्य (+/-)	-	-	
Income Attributable from Associates संग सम्बन्धित	-	-	
वितरण योग्य नाफा/नोक्सान	(२,८३६,३०८,७२२)	(८१,८७५,८६६)	

अन्तरिम वित्तीय विवरणका नोटहरू:  
१. उपरोक्त तथ्याङ्कहरू नियामक निकायहरू तथा बाह्य लेखापरिक्षकको निदेशन बमोजिम परिवर्तन हुन सक्नेछन् ।  
२. नेपाल लेखाग्राम बोर्ड र ICAN ले जारी गरेको नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन मापदण्ड (NFRS) अनुसार वार्षिक वित्तीय विवरण तयार गरिएको छ ।  
३. सहकारी संस्थालाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सापट रकम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकम घटाएर प्रस्तुत गरिएको छ ।  
४. सहकारी संस्थालाई प्रदान गरेको कर्जा तथा सापट रकममा कर्मचारीलाई प्रदान गरेको कर्जा रकम परिशोधित लागतमा समावेश रहेको छ ।  
५. गत वर्षको रकमहरू तुलनात्मकताको लागि आवश्यक भएमा पुनः बर्गीकरण, पुनः लेखन र सुधार गरिएको छ ।  
६. अन्तरिम वित्तीय विवरण नेपाल राष्ट्र बैकले जारी गरेको पछिल्लो निर्देशन बमोजिम २०८१ श्रावण मसान्तसम्ममा प्राप्त भएको व्याजलाई आम्दानी जनाई सो सम्बन्धि वित्तीय विवरणमा पर्ने असरहरू समावेश गरिएको छ ।  
७. वार्षिक वित्तीय विवरण यस बैकको वेबसाइट [www.ncbl.coop](http://www.ncbl.coop) मा प्रकाशन गरिएको छ ।

### Invitation for Bids

## Sundarharaincha Municipality

Office of Municipal Executive  
Biratchowk, Morang, Koshi Province, Nepal

### INVITATION FOR ELECTRONIC BIDS

#### Procurement of Works

Second Date of publication: 2081/05/03

- The Sundarharaincha Municipality, Office of Municipal Executive invites electronic bids from eligible bidders for the procurement as stated in table below under SQ bidding procedures specified in Public Procurement Act and Regulations.
- Eligible Bidders may obtain further information and inspect the bidding documents at the office of Sundarharaincha Municipality, Biratchowk, Morang, Koshi Province, Nepal or may visit e-GP system: [www.bolpatra.gov.np/egp](http://www.bolpatra.gov.np/egp).
- Bidding documents is available online and can be downloaded from e-GP system: [www.bolpatra.gov.np/egp](http://www.bolpatra.gov.np/egp). Interested bidders shall register in the e-GP system and deposit the cost of bidding document Fee in the following bank.  
Name of the Bank: Agricultural Development Bank  
Name of the Office: Sundarharaincha Municipality, Ga3.1 Local Level Depo  
Office Account No.: 0601501147630146
- Bids shall be opened in the presence of Bidders' representatives who choose to attend at the office of Sundarharaincha Municipality, Biratchowk, Morang. Bids must be valid for a period of 45 Days For SQ, counting from the day of bid opening amounting to a minimum of as stated in table below, which shall be valid for minimum 30 days beyond the bid validity period. For Cash Deposit Bank details:  
Name of the Bank: Agricultural Development Bank  
Name of the Office: Sundarharaincha Municipality, Ga3.1 Local Level Depo  
Office Account No.: 0601501147630030
- If the Bid opening day falls on a government holiday, then the bid will be opened on the next working day.
- Any change or amendment on notice or bid document will be published on e-GP system: [www.bolpatra.gov.np/egp](http://www.bolpatra.gov.np/egp) or office website: [www.sundarharainchamun.gov.np](http://www.sundarharainchamun.gov.np) or office notice board.
- The Purchaser reserves right to accept or reject, wholly or partially any or all bids without assigning any reason, whatsoever. For further enquiry contact: 9852066111, 9852032607.

S.N.	IFB No./ Contract ID No.	Name of Project Work	Estimated Amount Nrs. (without VAT)	Bid Document Fee (Nrs.)	Bid Security Amount (Nrs.)	Last Bid Submission Date	Bid Opening Date	Remarks
1	SHM/MOR/SQ/W-55/2080/081	Ward 6 Administrative Office Building, and Ward 5 and 6 Health Post Building Maintenance Works	1241267.62	1000	35000	2081/05/18 12:00PM	2081/05/18 01:00PM	Re-Bid

- Chief Administrative Officer

# प्रभाव दैनिक

National Daily

## सम्पादकीय

### वातावरणमैत्री कानून तत्काल बनाऊ

प्रकृतिमाथिको दोहनले विश्वमा नै विनास निम्त्याइरहेको छ। यसबाट नेपाल पनि अछुतो छैन। देशभर भइरहेको जथाभावी ढुंगा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन कार्यले मुलुकको वातावरण ध्वस्त हुँदै जानुका साथै प्राकृतिक स्रोत नास हुँदै गएको छ। यसलाई रोक्न न संघीय सरकारले प्रभावकारी कदम चालेको छ, न प्रदेश र स्थानीय तहले। गैरकानूनी ढुंगा, गिट्टी र बालुवा उत्खननजस्ता प्राकृतिक स्रोतमाथिको जथाभावी दोहनले वातावरणीयलगायत विविध समस्या निम्त्याइरहेको छ। प्राकृतिक विपत्ति निम्त्याइरहेको छ। जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव पारेको छ। मुलुकको अर्थतन्त्रमा गम्भीर असर पुऱ्याइरहेको छ। यति हुँदाहुँदै पनि सरकारले प्रभावकारी कदम चाल्न सकेको छैन। कानून नै बनाउन सकेको छैन भने भएका कानूनसमेत कार्यान्वयन गरेको छैन।

यहीबीच सर्वोच्च अदालतले ढुंगा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानून बनाउन सरकारको नाममा निर्देशनात्मक आदेश गरेको छ। न्यायाधीशद्वय तीलप्रसाद श्रेष्ठ र अब्दुल अजीज मुस्तमानको संयुक्त इजलासले २०८१ वैशाख १७ गते गरेको फैसलाको हल्ले सार्वजनिक गरेको पूर्णपाठमा उक्त कानून बनाउन नेपाल सरकारको नाममा निर्देशनात्मक आदेश दिएको उल्लेख छ। फैसलाको पूर्णपाठमा भनिएको छ, 'हालसम्म क्रसर उद्योग सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका निम्ति कुनै कानूनी व्यवस्था भएको नदेखिँदा ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन गरी क्रसर उद्योग सुव्यवस्थितरूपमा र वातावरणमैत्री रूपमा सञ्चालन हुने सुनिश्चितताका लागि ढुंगा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानून बनाउनु भनी नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, काठमाडौंका नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी गरिएको छ।'

अदालतले तथ्य, कानूनी व्यवस्था र यस अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारमा ढुंगा, गिट्टी र बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी मापदण्ड, २०७७ लाई संशोधन गर्नेगरी नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७९ जेठ ६ मा पारित ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी (पहिलो संशोधन) मापदण्ड, २०७९ उक्त मापदण्डको दफा ४(१.०) र दफा ११(१) को हदसम्म उल्लेखको आदेशले बदर गरेको छ। अदालतले ढुंगा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन, बिक्री तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी मापदण्ड २०७९ लाई बदर गरी २०७७ लाई कायम गरेको छ। उक्त ऐनमा क्रसर उद्योग सञ्चालन गर्दा दूरीसम्बन्धी मापदण्ड पालना गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

सर्वोच्च अदालतको यो निर्देशनात्मक आदेश स्वागतयोग्य छ। सरकारले यसको पालना गर्दै तत्काल कानून निर्माण गर्न जरुरी छ। जथाभावी प्राकृतिक स्रोतमाथिको दोहन रोक्नु सरकारको दायित्व हो। त्यसैले अदालतको आदेश पालना गर्दै आवश्यक कानून बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन तत्काल अग्रसर हुनुको विकल्प छैन।



■ डा. केदार कार्की

कुनै पनि लक्षणविना मानिसमा मंकीपक्सको लक्षण देखापर्न सक्छ, जसमा सुरुमा इन्फ्लुएन्जाजस्तो देखिने टाउको दुख्ने, मांसपेशी दुख्ने र थकानलगायतका लक्षणहरू देखापर्छन्। ज्वरो आएको केही दिनभित्रमा अनुहारमा, त्यसपछि ढाडमा र त्यसपछि हातको हत्केला र खुट्टामा घाउहरू देखापर्छन्। यो रोग चिकनपक्स, दादुराजस्तै हुनसक्छ। यो दानाको उपस्थितिबाट छुट्याइन्छ, जुन कानको पछाडि, जबडाको मुनि, घाँटीमा, वा दाग सुरु हुनुअघि कम्मरमा देखापर्न सक्छ।

# एमपक्स र सार्वजनिक स्वास्थ्य सरोकार

विश्व स्वास्थ्य संगठन (डब्ल्यूएचओ) ले मंकीपक्सको नयाँ नाम सिफारिस गरेको छ। विज्ञहरूसँगको परामर्शपछि डब्ल्यूएचओले नयाँ शब्द 'एमपक्स'लाई मंकीपक्सको पर्यायवाचीका रूपमा प्रयोग गर्न थालेको छ। मंकीपक्सको महामारी फैलिएपछि, केही समुदायमा यसलाई जातीय र कलकित भाषा मानिन्थ्यो। धेरै व्यक्ति र देशहरूले विभिन्न सार्वजनिक सभाहरूमा नामको बारेमा चिन्ता व्यक्त गरेपछि डब्ल्यूएचओलाई नाम परिवर्तनको प्रस्ताव गरिएको थियो। डब्ल्यूएचओको आइसिडी अपडेट प्रक्रियाअनुसार यी परामर्शहरूका आधारमा नयाँ नामका लागि सुझाव पेश गर्न धेरै विशेषज्ञहरूलाई आमन्त्रित गरिएको थियो। डब्ल्यूएचओका महानिर्देशक डा. टेड्रोस अडानोम गेब्रेयसससँग थप छलफल परामर्श गरिएको थियो। जसअनुसार डब्ल्यूएचओले यो नाम सिफारिस गरेको हो।

एमपक्स (पहिले मंकीपक्स भनेर चिनिने) एक संक्रामक भाइरल रोग हो जुन मानिस र अन्य जनावरहरूमा संक्रमण हुने गरेको छ। ज्वरो आउने, लिम्फनोडहरू सुनिने, फोकाहरू आउने र फुट्ने यो रोगका लक्षणहरू हुन्। लक्षणहरूको अवधि सामान्यतया हल्का हुन्छ र कुनै पनि लक्षणविना देखापर्न सक्छ। जसमा घाउहरू हुन्छन्, विशेषगरी वच्चा, गर्भवती महिलाहरूमा वा इन्युनोक्मोमाइड्स प्रणाली भएका व्यक्तिहरूमा यी लक्षणहरू देखिन सक्छन्।

यो रोग एमपक्स भाइरस संक्रमणको कारणले हुन्छ। जुन ओर्थोपॉक्स भाइरस जातको जुनोटाइक भाइरस, स्मरपक्सको कारक प्रतिनिधि, भेरिओला भाइरस पनि यसै जातको हो। मानवमा दुई प्रकारका क्लेड-आई र क्लेड-आईआई (पहिले पश्चिम अफ्रिकी क्लेड) ले मध्यअफ्रिकी (कंगो बेसिन) प्रकारको तुलनामा कम गम्भीर रोग निम्त्याउँछ। यो संक्रमित जनावरको मासु खाँदा वा त्यस्ता जनावरले टोक्दा सन सक्छ। मानवदेखि-मानव प्रसारण संक्रमित शरीरको तरल पदार्थ वा दूषित वस्तुहरूसँगको सम्पर्कबाट, थोपा प्रसारणद्वारा र सम्भवतः हावाबाट हुने मार्गबाट हुन सक्छ।

मानिसहरूले लक्षणको सुरुदेखि सबै घाउहरू नखुलेसम्म भाइरस फैलाउन सक्छन्, घाउ एक साताभन्दा बढी समयसम्म फैलिएको प्रमाणसहित भाइरसको डिएनए परीक्षण गरेर संक्रमण पुष्टि गर्न सकिन्छ। मंकीपक्सलाई मूलरूपमा नाम दिइएको थियो किनभने यो रोग प्रयोगशालाका बाँदरहरूमा पहिचान गरिएको थियो। पछि, यो धेरै कारणहरूका लागि गलत नामको रूपमा आलोचना गरिएको थियो। बाँदरहरू मुख्य होस्ट वा रिजरवायर होइनन्। नामले रोगको स्रोतको रूपमा अफ्रिकी देशहरूको बारेमा कलंकलाई अफ्नो बलियो बनाउँछ। यसले जातिवादी र होमोफोबिक स्टेरियोटाइपहरूलाई प्रोत्साहित गर्न सक्छ जसले मानिसहरूलाई गैरमानवहरूसँग तुलना गर्दछ।

यी मुद्दाहरूले रोगको प्रकोप रोक्नका लागि लडाईंलाई हानि पुऱ्याइरहेको तर्क गर्ने धेरै सार्वजनिक स्वास्थ्य संस्थाहरू र वैज्ञानिकहरूका अनुरोधहरू पछ्याउँदै, मंकीपक्स भाइरसका उपप्रकारहरूलाई अग्रस्त २०२२ मा क्लेड-आई र क्लेड-आईआई नामकरण गरियो। डब्ल्यूएचओले नोभेम्बर २०२२ मा घोषणा गर्‍यो कि यसले 'आफ्नो सञ्चारमा एमपक्स शब्द अपनाउने छ र अरूलाई

यी सिफारिसहरू पालना गर्न प्रोत्साहित गर्ने छ'। मानिस र जनावर दुवैमा मंकीपक्स भाइरसको संक्रमण हुन्छ। ओर्थोपॉक्स भाइरस, पोक्स थिरेडे परिवारको जिनमा डबल-स्ट्रान्डेड डिएनए भाइरस हो। यो भाइरस पहिलोपटक बन्दी बाँदरमा पहिचान गरिएको थियो र मुख्यरूपमा मध्य र पश्चिमअफ्रिकीको उष्णकटिबंधीय वर्षावन क्षेत्रहरूमा पाइन्छ। भाइरसका दुई उपप्रकारहरू छन्, क्लेड-आई र क्लेड-आईआई (पहिले कंगो बेसिन र पश्चिम अफ्रिकी क्लेड), जुन भौगोलिक क्षेत्रहरूसँग मेल खान्छ।

बाँदरका अतिरिक्त, यो भाइरस गाम्बियन थैलीमुसा (फिसेटोमाइसेस गाम्बियानस), डोर्मिस (ग्राफियुरस एसिपी) र अफ्रिकी गिलहरी (हेलियोसियुरस र फर्निसियुरस) मा पनि पहिचान गरिएको छ। खानाको रूपमा यी जनावरहरूको प्रयोग मानिसमा सन महत्त्वपूर्ण स्रोत हुन सक्छ। कुनै पनि लक्षणविना मानिसमा मंकीपक्सको लक्षण देखापर्न सक्छ, जसमा सुरुमा इन्फ्लुएन्जाजस्तो देखिने टाउको दुख्ने, मांसपेशी दुख्ने र थकानलगायतका लक्षणहरू देखापर्छन्। ज्वरो आएको केही दिनभित्रमा अनुहारमा, त्यसपछि ढाडमा र त्यसपछि हातको हत्केला र खुट्टामा घाउहरू देखापर्छन्। यो रोग चिकनपक्स, दादुराजस्तै हुनसक्छ। यो दानाको उपस्थितिबाट छुट्याइन्छ, जुन कानको पछाडि, जबडाको मुनि, घाँटीमा, वा दाग सुरु हुनुअघि कम्मरमा देखापर्न सक्छ। सन् २०२२ मा मंकीपक्सको प्रकोपमा धेरै केसहरूमा जननांग र पेरी-एनल घाउहरू, ज्वरो, सुनििएको लिम्फनोडहरू, र निम्ना दुखाइको समस्या देखिएको थियो।

जनावरले टोके वा चियोरे, संक्रमित जनावरको मासु वा रगत, च्यालगायत तरल पदार्थ परेमा वा घाउको सम्पर्कबाट मानिसमा सन सक्छ। भाइरस छाला, श्वासप्रश्वास नली वा आँखा, नाक वा मुखको सूक्ष्म झिल्लीबाट शरीरमा प्रवेश गर्ने विश्वास गरिन्छ। एकजना संक्रमित व्यक्तिबाट परिवारका सदस्य र अन्यमा सन जोखिम उच्च रहन्छ। यो भाइरस श्वासप्रश्वास (हावाबाट) सम्पर्कबाट वा संक्रमित व्यक्तिको शारीरिक तरल पदार्थसँग प्रत्यक्ष सम्पर्कबाट वा गर्भावस्थामा आमाबाट भ्रूणमा फैलिन सक्छ। यो संक्रमणको समयमा प्रसारण हुनसक्छ, जसमा संक्रामक भाइरस वीर्य नमूनाहरूबाट अलग गर्न सकिन्छ। सेमिनल फ्लुइडको लामो समयसम्म एक्सपोजरले मंकीपक्स भाइरसका लागि जननांग भण्डारको सम्भावना बढाउँछ।

भाइरस फोमाइटसमार्फत वा घाउको सामग्रीको अप्रत्यक्ष सम्पर्कबाट पनि फैलिन सक्छ, जस्तै: दूषित औद्योगिक, विभिन्न उपकरणको प्रयोग, संयुक्त कोठालगायत कारणले भाइरस प्रसार हुनसक्छ। बढ्दो प्रसार जोखिम मौखिक म्युकोसामा भाइरसको परिचय समावेश गर्ने कारकहरूसँग सम्बन्धित छ। यो अर्भे थाहा छैन कि बाँदरको लक्षण नभएका मानिसहरूले भाइरस फैलाउन सक्छन्। सन् २०२२ प्रकोपका लागि जिम्मेवार स्टेनको प्रसारमा थप अनुसन्धान जारी छ, तर यो क्लेड-आईआईमाअन्य स्टेनहरूभन्दा फरक छ भन्ने सोचिएको छैन।

क्लिनिकल भिन्नता निदानले अन्य रोगहरूसँग जस्तै चिकनपक्स, दादुरा, व्याक्टेरियल छालाको संक्रमण, खुजली, सिफिलिस र औषधि सम्बन्धित एलर्जीहरूको विचार गर्नुपर्छ। रोगको प्रारम्भिक वा प्रारम्भिक समिति बनाइएको छ।

## रोपाइँ जात्रा र बौद्ध तामाङ कल्याण गुठी

काठमाडौँ उपत्यकामा आदिवासी नेवार र तामाङ समुदायले संयुक्तरूपमा मनाउने जात्रा साँखुको बज्रयोगिनी जात्रा, नुवाकोटको भैरवीजात्रा, बालाजुको बाइसधारामा नुहाउने मेला वा तिमाल जात्राजस्तै रोपाइँ जात्रा पनि हो। बौद्धमा बौद्ध तामाङ कल्याण गुठीको अगुवाइमा यो जात्रा मनाइन्छ। हुन त आदिकालदेखि नै नेवार-तामाङ समुदायबीच चुपचाप जात्रा, पर्व, पूजा संस्कृतिमा संयुक्त सहभागिता रहँदै आइरहेकै हो। त्यसमाथि परम्परालाई घोषितरूपमा नै रोपाइँ जात्रा मनाउन थालेपछि, अर्भे प्रमाणित गरिएको पाइन्छ।

करिव ३५० वर्ष पहिलेदेखि काठमाडौँ उपत्यकामा मनाउँदै आएको गाईजात्रा र रोपाइँ जात्रामा बौद्धका तामाङ समुदायको पनि घोषितरूपमा सहभागिता २०५७ सालदेखि हुन आएको बताइन्छ। चुपचाप बौद्ध क्षेत्रमा भव्य भाँकी प्रदर्शन, नाचगान, हास्यव्यंग्य प्रहसन, डम्फु बाजा प्रदर्शनीका साथ तामाङ समुदायले रोपाइँ जात्रा मनाउँदै आइरहेको पाइन्छ। जुन जात्रालाई घोनाइ जात्राको नाउँमा बौद्ध तामाङ गुठीको नेतृत्वमा मनाउन थालिएको हो।

बौद्ध क्षेत्रका ३९ वटा संघसंस्थाको सहभागितामा भदौ ४ र ५ गते मनाइने गाईजात्रा नेवार परम्परानुसार मूलकका नाउँमा घरघरबाट सापार अर्थात् गाईको भाँकी बनाएर गाईजात्रा निकाले पनि बौद्ध क्षेत्रमा प्रचलित रोपाइँ जात्रा भने भोलिपल्ट द्वितियाको दिन मनाइने गरिन्छ। यस वर्षको जात्रालाई सुव्यवस्थित बनाउन बौद्ध तामाङ कल्याण गुठीका अध्यक्ष जयमंगल लामा संयोजक रहेको

समितिका प्रवक्ता एवं बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समितिका पूर्वअध्यक्ष सम्पूर्णकुमार लामाले यस पर्वबारे जानकारी दिँदै भने, '१७औँ शताब्दीमा राजा प्रताप मल्लले आफ्नो छोरा चक्रवर्तिन्द्र मल्लको निधनमा शोकबाट ढुबेकी रानीको चित्त बुझाउन गाईजात्राको आयोजना गरी यस वर्ष निधन भएको घरबाट गाईलगायत विभिन्न भाँकीस्वरूपले नगरपरिक्रमा गराउन उर्दी जारी गरेको बताइन्छ। सोही गाईजात्राको भोलिपल्ट मनाइने रोपाइँ जात्रालाई स्व्यास्थित बनाउन स्थानीय संस्थाहरूमाफ्न विविध जिम्मेवारी बाँडफाड पनि गरिएको छ।'

जीवन अन्त्य छ, क्षणभंगुर छ, मृत्यु सत्यलाई कसरी मनोरञ्जनपूर्ण बनाई समाजमा मानिसलाई कसरी आडम्बरोसा प्रदान गर्न सकिन्छ भनेर आयोजना गर्न थालेको गाईजात्रा, रोपाइँजात्राले वर्तमानमा जातीय, क्षेत्रीयमात्र नभई राष्ट्रिय पर्वको रूप धारण गरिसकेको अवस्था छ। काठमाडौँ, ललितपुर, भक्तपुरमा मात्र नभई देशका विभिन्न नेवार समुदाय पुगेका वस्तीहरूमा अन्य समुदायसँग मिलेर पनि गाईजात्रामा लाखे, रोपार, बाउसे, हली, घोडा बनेर महिला/पुरुष, बालबालिकाले विभिन्न पहिर्नमा निस्केर अनेक भावसंगीमा हास्यव्यंग्य प्रदर्शन गर्न गरेको पाइन्छ। त्यसैगरी रोपाइँजात्रालाई भव्य र सम्य तरिकाले सम्पन्न गराउन बौद्ध तामाङ कल्याण गुठीको संयोजनमा बनेको समितिलाई काठमाडौँ महानगरपालिका वडा नं. ६ र श्री बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समितिको विशेष सहयोग रहेको बताइएको छ।

लक्षण चरणमा लिम्फाडोनेप्याथीले बाँदर र चैचकलाई छुट्याउनसक्छ। भाइरसको परीक्षण गरेर निदान पुष्टि गर्न सकिन्छ।

पोलिमेरेज चेन रियाक्सन (पिसिआर) छालाको घाउबाट नमूनाहरूको परीक्षण रूचाइएको प्रयोगशाला परीक्षण हो। पिसिआर रगत परीक्षणहरू सामान्यतया अनिर्णित हुन्छन् किनभने भाइरस रगतमा छोटो समयका लागिमात्र रहन्छ। परीक्षण नतिजाको व्याख्या गर्न ज्वरो सुरु भएको मिति, दाना सुरु भएको मिति, नमूना संकलन गर्ने मिति, दानाको हालको अवस्था र विरामीको उमेरसम्बन्धी जानकारी आवश्यक हुन्छ।

युरोपेली संघ र संयुक्त राज्यमा टेकोभिरि मेटलाई मंकीपक्ससहित धेरै पोक्स भाइरसहरूको उपचारका लागि अनुमोदन गरिएको छ। विएमजे उत्तम अभ्यासले आवश्यक भएमा सहायक हेरचाह (एन्टिपायरेटिक, तरल पदार्थको सन्तुलन र अक्सिजनसहित) को साथमा पहिलो-लाइन एन्टिभाइरल उपचारको रूपमा टेकोलोभाइरिमेट वा स्मलपक्स उपचार ब्रिन्सिडोफोभिर सिफारिस गर्दछ। यदि माध्यमिक व्याक्टेरिया वा भेरिसेलाजोस्टर संक्रमणको आशंका भएमा अनुभव जन्म एन्टिबायोटिक थेरापी वा एसाइक्लोभिर प्रयोग गर्न सकिन्छ।

विफरिबुद्ध खोप मानव मंकीपक्स संक्रमणविरुद्ध सुरक्षा गर्न मानिन्छ किनभने तिनीहरू नजिकबाट सम्बन्धित भाइरसहरू छन्, र चैचक टीकाकरणले जनावरहरूलाई प्रयोगात्मक घातक मंकीपक्स चुनौतीहरूबाट बचाउँछ। भेरिसेल खोपले अफ्रिकामा पहिले खोप लगाएका व्यक्तिहरूमा मंकीपक्सको जोखिम कम गर्न रिपोर्ट गरिएको छ। खुला जनसंख्यामा पोक्स भाइरसहरूप्रति प्रतिरोधात्मक क्षमताको कमी मंकीपक्स फैलने कारक हो। यो सन् १०८० भन्दा पहिले खोप लगाइएकाहरूबीचको क्रस-प्रोटेक्टिभ प्रतिरोधात्मक क्षमतामा आएको गिरावटलाई श्रेय दिइएको छ। जब ठूला-ठूला विफर खोपहरू बन्द गरिएको थियो र खोप नलगाएका व्यक्तिहरूको अनुपातमा क्रमिक वृद्धि भएको थियो। युनाइटेड स्टेट्स सेन्टर फर डिजाइन कोन्ट्रोल एन्ड प्रिभेन्सनले सिफारिस गर्छ कि मंकीपक्सको प्रकोपको अनुसन्धान गर्ने र संक्रमित व्यक्ति वा जनावरहरूको हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूले मंकीपक्सबाट जोगिन विफर खोप लिनुपर्छ। मंकीपक्स भएको पुष्टि भएका मानिस वा जनावरहरूलाई पनि खोप लगाउनुपर्छ।

गर्भावस्थाको समयमा प्रयोगका लागि स्मलपक्स वा मंकीपक्सको खोपलाई अनुमोदन गरिएको छैन भने त्यस्ता व्यक्तिहरू फिल्ड अनुसन्धानमा संलग्न नभएसम्म, सिडिसीले गैरम्याक्सिन चिकित्सकहरू, पशु चिकित्सकहरू, वा पशु नियन्त्रण अधिकारीहरूलाई पूर्वएक्सपोजर खोप सिफारिस गर्दैन।

सिडिसीले सिफारिस गरेको छ कि, स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूले संक्रमित व्यक्तिको हेरचाह गर्नुअघि व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (पिपिई)को पूर्ण सेट उपलब्ध गराउनु। यसमा एक गाउन, मास्क, चश्मा र एक डिस्पोजेबल फिल्टरिड रेस्पिरटर (जस्तै: एन-९५) समावेश छ। संक्रमित व्यक्तिलाई अरूलाई सम्भावित सम्पर्कबाट टाढा राख्नका लागि छुट्टै कोठामा राख्ने व्यवस्था गरिनुपर्छ।

(लेखक वरिष्ठ पशु चिकित्सक हुन्)

## मनन्योग्य

### चाणक्य नीति

अनेक गुण सम्पन्न विदुरले धृतराष्ट्रलाई नीतिगत उपदेश मात्र गरेनन्। उनले त कुरु राजघरानामा बेलाबखत देखापर्ने जटिल समस्याहरू समेतलाई समाधान गर्ने गरेका थिए। पाण्डुका पाँचवटै छोरा पाण्डु वन निवास गर्दै गरेको समयमा जन्मिएका थिए। त्यतिबेला सबैलाई थाहा थियो कि आपका (या रोगको कारणले) राजा पाण्डु सन्तान उत्पत्ति गराउन सक्षम छैनन्।

यस्तो स्थितिमा जन्मेका पाण्डुपुरहरूलाई राजपरिवारको सदस्य, पाण्डुका सन्तान हुन् भनी स्वीकार गराउनलाई पनि ज्यादै सुझुबुझ लगाउनुपर थियो। यस्तो अवस्थामा पनि पाण्डुपुरहरूलाई 'राजपुर पाण्डव' र दुर्योधनाधिलाई 'कोरव' भन्ने स्वीकार गराउनमा पर्दाका पछाडि विदुरको महत्त्वपूर्ण भूमिका रह्यो। यति मात्र होइन, पाण्डुपुरहरूलाई परिश्रमी र लगनशील रूपमा तयार गराएर आर्यावर्तका सर्वश्रेष्ठ व्यक्ति हुन् भन्ने पनि सिद्ध छाडेका थिए। युधिष्ठिरलाई

युवराज बनाउनमा पनि विदुरले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए। जब वाराणावतको लाक्षागृहमा कुन्तीसहित पाण्डुपुरहरूलाई हत्या गर्ने षड्यन्त्र गरियो त्यसबाट पाण्डवहरूलाई बचाउन विदुरले नै अहम् कार्य गर्नुपरेको थियो। द्रौपदीको स्वयम्बरपश्चात् विदुरले नै कुलवधू द्रौपदीसहित पाँच पाण्डव र कुन्तीलाई हस्तानुपुरमा आफ्नो साथ ल्याएका थिए।

जब कि सबैले पाण्डवहरूलाई लाक्षागृहमा डहरे मरिसके भन्ने विश्वास गरेका थिए, यस्तो अवस्थामा पनि पाण्डवहरू जीवित नै छन् अनि जुन ब्राम्हण पुत्रले द्रौपदीको स्वयम्बरमा लक्ष्यवेध गर्‍यो ऊ नै अर्जुन हो र बाँकी पाँच भाइ पाण्डव हुन् भनी विश्वास दिलाउन विदुरलाई कति कठिन पर्यो होला सहजै अनुमान गर्न सकिने कुरा हो। त्यसमा पनि धृतराष्ट्र र भीष्मपितामहलाई (पत्यार) विश्वास दिलाउन फन्ने असजिलोसमेत परेको थियो।



■ पदम श्रेष्ठ

बौद्ध क्षेत्रका ३९ वटा संघसंस्थाको सहभागितामा भदौ ४ र ५ गते मनाइने गाईजात्रा नेवार परम्परानुसार मूलकका नाउँमा घरघरबाट सापार अर्थात् गाईको भाँकी बनाएर गाईजात्रा निकाले पनि बौद्ध क्षेत्रमा प्रचलित रोपाइँ जात्रा भने भोलिपल्ट द्वितियाको दिन मनाइने गरिन्छ। यस वर्षको जात्रालाई सुव्यवस्थित बनाउन बौद्ध तामाङ कल्याण गुठीका अध्यक्ष जयमंगल लामा संयोजक रहेको

# रगतको 'रिपोर्ट' लिन दुई घन्टा कुर्नुपर्ने बाध्यता



**सुदूरपश्चिम-** धनगढी उपमहानगरपालिकाका बहादुर चौधरीलाई सेती प्रादेशिक अस्पताल धनगढीमा अघिल्लो दिन दिएको रगतको 'रिपोर्ट' लिन दुई घन्टा लाइनमा बस्नुप्यो। स्वास्थ्य परीक्षण गराउन अस्पताल पुगेका चौधरीलाई चिकित्सकले रगत जाँच गराउन भनेपछि अस्पताल परिसरको प्रयोगशालामा रगत दिन उनले अघिल्लो दिन डेढ घन्टा लाइनमा बस्नुपरेको थियो।

रगतको रिपोर्ट लिन लाइनमा बसेका अर्का एक विरामी लाइनमा बस्दा धकेलाइकेल हुन थालेपछि रिपोर्ट नलिई फर्किए। धनगढीकै अर्का विरामी हरिनाथीलाई रगत दिन लामो समय लाइनमा बस्नुप्यो। बहिरंग सेवा कक्ष अगाडि चिकित्सकको पर्खाइमा मुटुरोगीहरू डेढ घन्टाभन्दा बढी उभिएर लाइनमा बस्ने गरेका छन्।

कोठाको बाहिरतर्फ विरामी बस्नका लागि बेञ्च, डेस्कको व्यवस्था नगरिँदा उभिएर पालो कुरिरहेका विरामी लामो समयसम्म उभिएरै लाइनमा बस्नुपर्ने बाध्यता छ। अल्ट्रासाउण्ड कक्षको ठोका अगाडि पनि थापिनसक्नु भीड हुने, हवीलीचियरमा बसेर एक्स-रे गराउन पुगेका अपांगता भएका र बृद्ध विरामीलाई समेत कुनै लाइनमा गरिएको छैन।

अपांगता र वृद्धबृद्धालगायतलाई सामाजिक सुरक्षाभत्ताको कार्ड पेश गरेमा निःशुल्क उपचारको व्यवस्था सरकारले गरेता पनि अस्पतालबाट सहजरूपमा उपचार सेवा लिन असहज भएको उनीहरूको गुनासो छ। 'उखरमाउलो गर्मीमा उभिएर घन्टौंसम्म लाइनमा बस्दा पनि पालो नआउँदा विरामी थप विरामी हुने अवस्था देखिएको भएको छ,'

मुटुरोगको परीक्षण गराउन पालो कुरिरहेका कमलसिंह भण्डारीले भने।

अस्पतालको आकस्मिक कक्षको अवस्था पनि उस्तै छ। शय्या नपुगेर बरगडा र ग्यालरीमा राखेर विरामीको उपचार गर्ने गरिएको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेशको सबैभन्दा ठूलो 'रेफरल' अस्पतालका रूपमा रहेको सेती प्रादेशिक अस्पताल धनगढीमा विरामीले खेप्नुपरेको सास्तीका यी प्रतिनिधिमुलक घटना हुन्।

मन्त्री र अस्पताल विकास समितिका पदाधिकारीले पटक-पटक अस्पतालको उपचार सेवामा सुधार ल्याउने प्रतिवद्धता गरे पनि अस्पतालको उपचार व्यवस्थापनमा सुधार आउन नसकेको विरामी बताउँछन्। 'रगत जाँच गर्न, रगत दिन त दुई घन्टा लाइनमा बस्नुपर्छ, अस्पतालले दिने उपचार सेवा कस्तो होला,' विरामी भण्डारीले भने, 'धनी व्यक्ति निजी अस्पताल र क्लिनिकमा उपचार गराउन जान्छन्, गरिव उपचारका लागि आउने यो अस्पतालको उपचार व्यवस्था यस्तो लयालिंग छ।'

प्रदेश सरकारका कार्यान्वयनमा आएसँगै धनगढीको सेती अञ्चल अस्पताललाई सेती प्रादेशिक अस्पतालमा स्तरोन्नति गरिएको थियो। अस्पतालको सेवा सुदृढीकरण एवं स्तरोन्नतिको लागि प्रदेश सरकारले बर्सेन बजेट विनियोजन गर्ने गरेको छ। स्वीकृत प्राप्त र अस्पताल विकास समितिबाट थपिएकोसमेत गरी ३०० शय्या सञ्चालनमा रहेको यो अस्पताल सुदूरपश्चिम प्रदेशको ठूलो अस्पताल मानिन्छ। अस्पतालमा चिकित्सक, नर्सिङ स्टाफलगायत गरी ३००

स्वास्थ्यकर्मी कार्यरत छन्। प्रदेशका अन्य स्वास्थ्य संस्था एवं अस्पतालमा उपचारार्थ भर्ना हुने कतिपय विरामीलाई थप उपचारका लागि यसै अस्पतालमा सिफारिस गरिन्छ।

स्वास्थ्योपचारमा प्रयोग हुने स्वास्थ्य उपकरण विग्रिएमा मर्मत गर्ने जनशक्ति नहुँदा बेलाबेलामा समस्या हुने गरेको छ। अस्पतालका सूचना अधिकारी किशोर श्रेष्ठले अस्पतालको उपचार सेवामा सहज र छिटोछरितो गराउने प्रयास गरिए पनि आवश्यकतावमोजिम दक्ष जनशक्ति अभाव हुँदा समस्या भइरहेको बताए। 'धेरै प्रकारका उपचार सेवा उपलब्ध गराउनुपर्छ तर कर्मचारी संख्या कम हुँदा उपचार सेवा दिन ढिलाइ भएको हो,' उनले भने।

उपचारमा प्रयोग हुने एउटा स्वास्थ्य उपकरणबाट धेरै विरामीलाई सेवा दिनपर्ने हुँदा विरामीको उपचार सेवामा ढिलाइ भएको उनले बताए। अस्पतालको बहिरंग (ओपिडी) सेवामा दैनिक ८०० देखि एक हजार विरामी उपचारका लागि आउने गरेका छन्। आकस्मिक कक्षमा दैनिक २०० विरामी आउने गर्छन्।

अस्पतालबाट ज्येष्ठ नागरिक, महिला स्वयंसेविका, कैदीहरू, आपांगता भएका, लैंगिक हिंसाका परेका महिला पुरुषलगायतको निःशुल्क उपचार गर्ने गरिएको छ। सहरी क्षेत्रमा जनसंख्याको चाप बढेसँगै अस्पतालमा विरामीको चाप पनि बढ्दै गएको छ। विरामीको चाप बढ्दा सेती प्रादेशिक अस्पताल परिसरमा ठाउँको अभाव देखिएको छ।

अस्पतालमा भवनलगायतको भौतिक पूर्वाधारको अभाव छ। दश वर्षअघि अस्पताल परिसरमै प्रसूति भवन निर्माण थालिएको भए पनि निर्माण पूरा भएको छैन। स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको पहलमा सो भवन निर्माण सुरु गरिएको थियो। निजी अस्पतालमा उपचार सेवा महँगो हुँदा विपन्न समुदायका धेरै विरामी यो अस्पतालमा आउने गरेका छन्। पछिल्ला वर्षमा धनगढीमा निजी अस्पतालको संख्या वृद्धि हुँदा नागरिकको स्वास्थ्यमा पहुँच पुग्ने दर पहिलेकोभन्दा बढेको छ।

केही दिनदेखि सेती प्रादेशिक अस्पतालको 'एमआरआई' मेसिन विग्रिएको छ। 'एमआरआई सेवा सञ्चालन गर्न काठमाडौँबाट बायोमेडिकल इन्जिनियरको टोली बोलाइएको अस्पताल प्रशासनले जनाएको छ। चटचाडका कारण तार जलेर क्षति पुगेपछि यो मेसिनले काम नगरेको अस्पतालले जनाएको छ। गत वर्षदेखि अस्पतालले एमआरआई र सिटीस्थान सेवा उपलब्ध गराउन थालेको हो। रासस



**फोहोर मलाई** | रामसीता रामपुर यातायात प्रालि रामपुर पाल्पाले बेफोर्ड बजार क्षेत्रबाट निस्कने फोहोरजन्य पदार्थलाई व्यवस्थापन गर्न राखेको 'फोहोर मलाई' लेखिएको उस्टबिन। प्रालिले बजार क्षेत्रका मुख्य स्थानका लागि उस्टबिन व्यवस्थापन गरेको छ। तस्विर: सुशीला रेग्मी/रासस

# गोसाइँकुण्डमा पहिलोपटक पुग्यो राष्ट्रिय ग्रिडको बिजुली

**काठमाडौँ (प्रस)-** पवित्र धार्मिकस्थल रसुवाको गोसाइँकुण्डमा पहिलोपटक राष्ट्रिय प्रसारणलाइनको बिजुली पुगेको छ। यसबाट गोसाइँकुण्ड पुग्ने तीर्थयात्रीलाई सहज हुने भएको छ। ग्रामीण र दुर्गम क्षेत्रमा लगातार विद्युत् सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले पहिलोपटक गोसाइँकुण्डमा बिजुली पुऱ्याएपछि स्थानीयका अलावा तीर्थयात्रीलाई राहत पुगेको हो।

प्राधिकरणले समुद्र सतहबाट चार हजार ३८० मिटर उचाइमा रहेको गोसाइँकुण्डमा शुक्रवार साँढेदेखि ग्रिडको विद्युत् पुऱ्याइएको जनाएको छ। विजुली बत्ती पुऱ्यासँगै गोसाइँकुण्ड क्षेत्र भिलिमिली भएको छ। धार्मिक एवं पर्यटकीय गन्तव्य गोसाइँकुण्डमा जनैपूर्णिमाका दिन लाग्ने मेलाको पूर्वसंख्यामा राष्ट्रिय प्रसारण

लाइनको विद्युत् पुऱ्याइएको प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए। अहिलेसम्म गोसाइँकुण्ड क्षेत्र र त्यहाँ पुग्ने पैदल बाटोमा पर्ने केही स्थानका पर्यटन व्यवसायीले सौर्य ऊर्जाबाट विद्युत् प्रयोग गरिरहेका थिए।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक घिसिङले धार्मिक एवं पर्यटकीय क्षेत्रलाई उज्यालो बनाउने अभियानअन्तर्गत गोसाइँकुण्डमा राष्ट्रिय प्रसारणलाइनको विद्युत् पुऱ्याइएको जानकारी दिए। 'प्राधिकरणमा जागिर सुरु गर्नासाथ मैले प्युठानस्थित धार्मिक एवं पर्यटकीयस्थल स्वर्गद्वारीमा विद्युत् पुऱ्याएको थिएँ,' उनले भने, 'अहिले देशलाई पूर्णरूपमा उज्यालो बनाउने अभियानअन्तर्गत पूर्ण विद्युतीकरणको अन्तिम यात्रामा सुस्ता, गोसाइँकुण्ड, अन्नपूर्ण आधार शिविर, माथिल्लो मुस्ताङ,

बिभिन ठाउँमा रहेका गुम्बा, मस्जिद, मन्दिरजस्ता धार्मिक, पर्यटकीय एवं ऐतिहासिक क्षेत्रमा राष्ट्रिय ग्रिडको विद्युत् पुऱ्याइरहेका छन्।

रसुवाको सदरमुकामबाट गोसाइँकुण्डतर्फ जाने बाटोमा पर्ने चन्द्रबारीसम्म यसअघि नै राष्ट्रिय ग्रिड पुगेको थियो। चन्द्रबारीबाट करिब आठ किलोमिटर ११ केभी लाइन लाइटाइ राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र हुँदै गोसाइँकुण्डमा पुऱ्याइएको छ। यसका लागि निकुञ्जसँगको समन्वयमा २०० खम्बा राखिएका छन्। खम्बा ट्यान्सफर्मरलगायतका उपकरण मानिस र खच्चडले ढुवानी गरिएको थियो।

गोसाइँकुण्डमा विद्युत् आपूर्तिको लागि १५ केभीए क्षमताको वितरण ट्यान्सफर्मर जडान गरिएको छ। बर्खायाम सकिएर मौसममा सुधार आउनासाथ ५० केभीएको

ट्यान्सफर्मर राखिने प्राधिकरणले जनाएको छ। बर्खाका कारण ठूलो क्षमताको ट्यान्सफर्मर ढुवानी गर्न नसकेपछि हाललाई बुद्धमन्दिर र गोसाइँकुण्डमा १५/१५ केभीए क्षमताका ट्यान्सफर्मर राखी विद्युत् आपूर्ति दिइएको प्राधिकरण धुन्चे वितरण केन्द्र प्रमुख सञ्जिव भट्टराइले जानकारी दिए। उनले गोसाइँकुण्ड जाने बाटोमा पर्ने जोलाडपाटी, लौरीविनायक र बुद्धमन्दिरमा ५०/५० केभीएको वितरण ट्यान्सफर्मर राखिने बताए।

जोलाडपाटी र लौरीविनायक केही होटल सञ्चालनमा छन्। मेलाका यात्रुहरूलाई लक्षितगरी त्यस क्षेत्रमा छाप्राहरू बनाइएका छन्। गोसाइँकुण्डमा असोजमा ठेका सम्झौता भएको थियो। उक्त कार्यको अनुमानित लागत करिब तीन करोड रूपैयाँ रहेको छ।

# ढोरपाटन पुग्ने भक्तजनलाई सास्ती

**ढोरपाटन (बागलुङ)-** हरेक वर्ष जनैपूर्णिमामा नेपालको एकमात्र सिकार आरक्ष ढोरपाटनमा ठूलो धार्मिक मेला लाग्छ। यस वर्ष पनि मेला सुरु भएको छ। देशभरबाट ढोर बराह मन्दिरमा पुजाआजा गर्न आउने भक्तजन शनिवारदेखि नै ढोरपाटन पुगेका छन्।

एक दशक अगाडिसम्म वृत्तिवाड बजारदेखि भक्तजन हिँडेरै ढोरपाटन पुग्ने गर्थे भने अहिले सडक पुगेको छ। वि.सं. २०७१ सालमा ढोरपाटन सडकले जोडिएपछि अहिले धेरैजसो गाडीमै जाने गर्छ। ढोरपाटन जोडिएको सडक राष्ट्रिय प्राथमिकताको आयोजना 'सालफण्डो-ढोरपाटन सडक' पर्छ। रूपन्देहीको सालफण्डोदेखि नेपालको एकमात्र सिकार आरक्ष ढोरपाटन जोडिएको यो सडक एक दशक अगाडि टुट्याक खुले पनि स्तरोन्नति नहुँदा यात्राका लागि जोखिमयुक्त भएको हो।

बागलुङको वृत्तिवाडदेखि ढोरपाटन उपत्यकासम्मको करिब ३२ किलोमिटर सडकको अवस्था भने खराब बनेको छ। जनैपूर्णिमाका बेला एकै दिन दशौँ हजार भक्तजन पुग्ने हुँदा सवारीसाधनको पनि चाप निकै हुन्छ। मनोकांक्षा पूरा हुने जनविश्वासले ढोरपाटन आउने भक्तजन सडकका कारण सास्ती खेप्न बाध्य छन्। सडकको दुरावस्थाको कारण कयौँको गाडी बीच सडकमै विग्रिने हुँदा ढोरपाटन पुग्न समस्या हुने गरेको छ। सालफण्डो-ढोरपाटन सडकको बागलुङ खण्डमा करिब ६१ किलोमिटर सडक पर्छ।

त्यसमध्ये अहिलेसम्म कुनै पनि स्थानमा स्तरोन्नति हुन सकेको छैन। तीन वर्ष अगाडि वृत्तिवाडदेखि फल्लेघरसम्मको २२ किलोमिटर सडक स्तरोन्नतिको लागि ठेका लगाए पनि निर्माण कम्पनीले काम नगर्दा सडकको दुरावस्था छ।

मेलामा आउने भक्तजन र पर्यटकलाई



लक्षित गरी ढोरपाटन नगरपालिकाले दुई दिनदेखि मेसिन र मजदुर लगाएर सडकका खाल्डाखुली पुनै काम गरेको छ। चार वर्ष अगाडि भूजीखोला आएको बाढीले सडकको धेरै स्थानमा क्षति पुऱ्याएको छ। ती स्थानमा अहिले सामान्य मर्मत गरेर सक्सपूर्ण रूपमा सवारी साधन ओहोरदोहोर गर्छन्। जनैपूर्णिमामा ढोरपाटन जाने भक्तजनको सहजताका लागि अष्टचारो ठाउँमा सडक मर्मत सम्भारको काम गरिरहेको ढोरपाटन नगरपालिकाका उपप्रमुख धनबहादुर कायत (कल्याण)ले जानकारी दिए। यो सिजनमा भक्तजनसहित बूकी चढ्न हजारौँ पर्यटक आउने हुँदा सडकको दुरावस्थाका कारण दुख पाउने गरेको उनको भनाइ छ।

उपप्रमुख कायतले भने, 'यो सडक संघीय सरकार मतहतको आयोजना हुँदा नगरपालिकाले काम गर्न नमिल्ने रैछ, धेरै पटक बन्द हुँदा खुलाउने काम भने गर्दै आएका छौँ, अहिले पनि मेसिन लगाएर

सडक सञ्चालन हुने गराएका छौँ, तर निर्माण कम्पनीले काम पोहोर सालने सक्नु पर्ने हो तर कति पनि काम गर्न सकेको छैन, यसले पर्यटकलाई सास्ती बनाएको छ, जनैपूर्णिमामा ढोरपाटन आउने भक्तजनलाई सहजताको लागि ठाउँ-ठाउँमा सडक मर्मत गरेका छौँ, केही अष्टचारो नपरो भनेर ठाउँ-ठाउँमा मेसिन 'स्ट्याण्ड बाई' राखेका छौँ।' सडकको धेरै ठाउँमा खाल्डाखुली र बीचमा ठूला-ठूला ढुंगा हुँदा गाडी विग्रिएर धनबहादुर कायत (कल्याण)ले जानकारी दिए। विग्रिएको गाडी बनाउनका लागि नजिकमा ग्यारेजसमेत नहुँदा पर्यटक निरास बनेर फर्किने गरेको ढोरपाटन नगरपालिका-९ का स्थानीय गुनबहादुर विक बताउँछन्। उनले बर्खाले गर्दा धेरै ठाउँमा सडक विग्रिएको हुँदा यात्रा गर्न निकै कठिन हुने बताए। यतिबेला धेरै भक्तजनहरू पैदलयात्रा गरेरै ढोरपाटन जाने गरेको उनको भनाइ छ।

'धेरै वर्ष भयो यो बाटो विग्रिएको, अहिलेसम्म मर्मत भएको छैन, हिउँदमा यस्तैमा पनि गाडीहरू चल्छन्, बर्खामा धेरै गाडी ठाउँ-ठाउँमा विग्रिन्छन्, ढोरपाटन धेरै सुन्दर छ, त्यही देखेर मान्छेहरू घुम्न आउँछन् तर बाटो देखे भने अर्को पटक आउन धेरै सोच्छन्,' उनले भने, 'ढोरपाटन पुग्ने बाटोमा राम्रो होटलहरू पनि छैनन्, गाडी विग्रिएर बीच बाटोमा पर्यटक रोकिए भने वास पाउन पनि गाह्रो हुन्छ, सरकारले यो बाटोलाई गम्भीररूपमा लिएर स्तरोन्नति नगरे धेरैले दुःख पाउँछन्।' तराई र पहाडलाई जोड्ने गरि रूपन्देहीको सालफण्डोदेखि अर्घाखाँची हुँदै ढोरपाटन जोड्ने यो सडकको बागलुङ खण्ड वि.सं. २०७१ सालमा टुट्याक खुलेको थियो। वडिगाडको गंगरेदेखि ढोरपाटनसम्म ६१ किलोमिटर सडक बागलुङमा पर्छ। रासस

# अधिकांश विद्यालयमा शिक्षक दरबन्दी न्यून

**बरहथवा (सर्लाही)-** सर्लाहीका अधिकांश विद्यालयमा न्यूनतम शिक्षक दरबन्दीसमेत अभाव हुँदा पठनपाठन प्रभावित भएको छ। जिल्लाका अधिकांश विद्यालयमा न्यूनतम आवश्यकताभन्दा पनि धेरै कम शिक्षक दरबन्दी रहेको छ।

दरबन्दीअनुसार शिक्षक दरबन्दी पर्याप्त नभएका कारण ५ कक्षासम्मका विद्यार्थीलाई दुई शिक्षकशिक्षकाले पढाउनुपर्नेको गोडैता नगरपालिका-२, जयपुरमा रहेको जनता आधारभूत विद्यालयका प्रधानाध्यापक गर्व महतोले बताए। शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइका अनुसार शिक्षकको दरबन्दी न्यूनतम आवश्यकताको पनि आधाभन्दा कम रहेको पाइएको हो। यस जिल्लामा ४४७ वटा सामुदायिक, १९८ वटा संस्थागत र ७२ वटा धार्मिक विद्यालय सञ्चालनमा रहेको शिक्षा विकास तथा समन्वय एकाइ सर्लाहीका प्रमुख तारापति खरेलले जानकारी दिए।

जिल्लामा संकलित विद्यालय र त्यसमा अध्यनरत छात्रछात्राको अनुपातमा शिक्षक दरबन्दी निकै कम रहेको तथ्यांकले देखाएको छ। विद्यार्थी र विद्यालयको अनुपातमा कम्तीमा जिल्लामा दुई प्रक्रियाबाट न्यूनतम पाँच हजार ३२७ वटा शिक्षक दरबन्दी

आवश्यक रहेको कार्यालय प्रमुख खरेलले बताए। शिक्षक दरबन्दी अभावका कारण जिल्लामा अधिकांश विद्यालय संकटमा परेका उनको भनाइ छ। आन्तरिक स्रोत जुटाउन सके केही पालिकाले शिक्षक राखेका छन्।

जिल्लामा प्राविधिक धारतर्फ भने शिक्षक दरबन्दी आवश्यकताअनुसार नै रहेको उनले बताए। पशु विज्ञान, वाली विज्ञान, कम्प्युटर, सिभिल इन्जिनियरिङ गरेर जिल्लामा नौवटा प्राविधिक धारतर्फका विद्यालयहरू छन्। त्यसका लागि ७३ वटा शिक्षक दरबन्दी रहेको छ। शिक्षक पर्याप्त नभएका कारण पठनपाठन प्रभावित हुने गरेको हरिपुरवा नगरपालिकास्थित जनता माध्यमिक विद्यालयका छात्र रामविश्वस रायले गुनासो गरे। 'विद्यालयमा सधैं शिक्षक अभाव हुन्छन्। हामीले किताब पढ्ने नपाइँ परीक्षा दिनुपरेको छ,' उनले भने।

यस्तै, सुस्त श्रवण पाँच, सुस्त मनस्थिति तीन र दृष्टिविहीनका लागि एक विद्यालय सञ्चालन नमुना कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको शिक्षा समन्वय कार्यालय मलगावाका प्राविधिक सहायक सुनिलप्रसाद कुशवाहले जानकारी

दिए। २०५८ सालमा कायम भएको स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी र २०६७ सालमा कायम राहत अनुदान शिक्षक दरबन्दीकै भरमा विद्यालयमा पठनपाठन गराउनु परिरहेको बागमती नगरपालिका-२, घरहरामा रहेको जनबाल कल्याण माविका प्रधानाध्यापक प्रकाशबहादुर जिम्बाको भनाइ छ। त्यसयता विद्यालयको स्तर उन्नति तथा विद्यार्थीको अनुपातमा भएको वृद्धिका कारण धेरै दरबन्दीमा पठनपाठन सक्सपूर्ण भएको उनले बताए।

तीनवटै सरकार शिक्षा क्षेत्रमा भएको समस्या समाधानमा उदासीन देखिएका शिक्षासेवी तथा नागरिक समाजका अग्रवा उपक्रान्त मिश्रको दाबी छ। बालबालिकाले न्यूनतम मात्रामा शिक्षकसमेत नपाउनु विडम्बना भएको उनको भनाइ छ। जिल्लामा सबै तहका गरी एक लाख ३४ हजार ७९९ छात्रा र एक लाख ४२ हजार ५६१ जना छात्र गरी कूल दुई लाख ७७ हजार ३६० जना छात्रछात्रा अध्यनरत छन्। तराईका जिल्लामा प्राविमा प्रतिशिक्षक ५० जना र मावि तहमा प्रतिशिक्षक अधिकतम ४० जना विद्यार्थी रहने संघीय शिक्षा ऐनमा उल्लेख छ। रासस





भारतको अमृतसरमा हिन्दू पर्व रक्षा बन्धनको पूर्वसन्ध्यामा आइतबार सडक छेउको स्टलमा 'राखी' (पवित्र धागो) हेर्दै एक बालिका । रक्षा बन्धन पर्व आज मनाइँदै छ । तस्वीर: एएफपी

## थाई नरेशद्वारा पेन्टोड्टान सिनावात्रालाई औपचारिकरूपमा प्रधानमन्त्रीमा अनुमोदन



**बैक- थाई नरेश महा** वजिरालोकर्नले आइतबार मुलुकको आगामी प्रधानमन्त्रीका रूपमा पेन्टोड्टान सिनावात्रालाई औपचारिकरूपमा अनुमोदन गरेका छन् । सिनावात्राको नियुक्ति पछिल्लो सातामा थाई राजनीतिमा धेरै उत्तारचढावपछि भएको हो । यस अवधिमा संवैधानिक अदालतले सोही फेड थाई पार्टीबाट उनका पूर्ववर्ती श्रेया थाभिसिनलाई हटाएको थियो । राजाको अनुमोदनसँगै अब पेन्टोड्टान सिनावात्राले आधिकारिक रूपमा मन्त्रिपरिषद् गठन गर्ने छन् । मन्त्रिपरिषद् गठन प्रक्रिया आगामी साताहरूमा हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

अलजजिराका अनुसार हालै थाई संसदले पेन्टोड्टानलाई आगामी र थाइल्यान्डको सबैभन्दा कम उमेरको प्रधानमन्त्री बनाउन मतदान गरेको थियो । संवैधानिक अदालतको फैसलाले श्रेया थाभिसिनलाई हटाएपछि उनको स्थान पेन्टोड्टानले लिएका छन् । उड इड उपनामले प्रसिद्ध पेन्टोड्टान अर्बपति टाइकुन थाभिसिन सिनावात्राकी कान्छी छोरी हुन् । आफ्ना बुवा र फुपुपछि मुलुकको शीर्ष पद सम्हाले उनी परिवारको तेस्रो सदस्य बनेकी छन् । संसदले ३७ वर्षीया पेन्टोड्टानलाई उनको फेड थाई पार्टीको सत्तारूढ गठबन्धनले मनोनयन गरेको पुष्टि गरेको छ । रासस/एएनआई

## युक्रेनी ड्रोन आक्रमणबाट दक्षिण रुसमा इन्धन भण्डारमा आगलागी

**मस्को-** युक्रेनी ड्रोन आक्रमणबाट आइतबार विमान रुसको दक्षिणी रोस्तोभ क्षेत्रमा एक तेल भण्डारण केन्द्रमा भीषण आगलागी भएको छ । सामाजिक सञ्जालमा प्रकाशित भिडियोमा आगो लागेपछि प्रोलेटारस्क सहरमा बाक्लो कालो धुवाँ र आगोको मुसुको निस्किएको स्थानीय गभर्नरले बताएका छन् । 'रोस्तोभ क्षेत्रको दक्षिणपूर्वमा हवाई सुरक्षाले एउटा ड्रोन आक्रमणलाई विफल बनाएको छ, प्रोलेटारस्कमा औद्योगिक भण्डार केन्द्रहरूको क्षेत्रमा ड्रोन खसेपछि डिजेल इन्धनमा आगो लाग्यो,' गभर्नर भासिली गेलेवेभले टेलिग्राममा भने, 'स्थानीय समयानुसार विमान पाँच वजेर ३५ मिनेटमा अर्को ड्रोन आक्रमणका कारण प्रोलेटारस्कमा औद्योगिक सुविधामा अग्नि नियन्त्रण निलम्बित गरिएको थियो ।'

पछि उनले आक्रमणमा कोही पनि घाइते नभएको र आगो निभाउने प्रयास केही बेरपछि पुनः सुरु भएको बताए । प्रोलेटारस्क युक्रेनी सीमाबाट करिब २५० किलोमिटर र युक्रेनी सीमामा लडिरेका किएभको नियन्त्रणमा रहेको क्षेत्रबाट करिब ३५० किलोमिटर टाढा छ । रुसी रक्षा मन्त्रालयले रातभरमा विमान-प्रकारका पाँच युक्रेनी ड्रोनलाई खसाएको बताएको छ । ती ड्रोनमध्ये दुईवटा रोस्तोभ क्षेत्रमा थिए । सन् २०२२ मा द्रुत सुरु भएयता किएभले आफ्नो सीमाहरूबाट करिब सयौं किलोमिटर टाढा रुसमा तेल र ग्यास सुविधाहरूमा वारम्बार निशाना बनाएको छ । यसलाई युक्रेनले आफ्नो ऊर्जा पूर्वाधारमा आक्रमणको 'उचित' प्रतिशोध भनेको छ । यसै महिनाको प्रारम्भमा युक्रेनी राष्ट्रपति भोलोदिमर जेलेन्स्कीले रुसी तेल प्रशोधन केन्द्रहरूमा आक्रमण गरेकामा आफ्ना सेनाको प्रशंसा गर्दै आक्रमणले द्रुतलाई 'उचित अन्त्य' गर्न मद्दत पुग्ने बताएका थिए । युक्रेनले रुसको क्रुकु क्षेत्रमा अभूतपूर्व सीमापार आक्रमण गरेपछि ड्रोन आक्रमणहरू भएका हुन् । युक्रेनले क्रुकु क्षेत्रमा ८० भन्दा धेरै वस्ती नियन्त्रण गरेको दावी गरेको छ । रासस/एएफपी

## मेडिकल कलेज तथा अस्पतालमा चिकित्सकको प्रदर्शन जारी

**कलकत्ता, पश्चिम बंगाल-** भारतको पश्चिम बंगाल राज्यको कलकत्तामा गत अगस्त ९ तारिखमा महिला सहकर्मीको हत्या र कथित यौन दुर्व्यवहारको विरोधमा विद्यार्थी र जुनियर चिकित्सकहरूले 'आरजी कर मेडिकल कलेज एण्ड हस्पिटल'मा प्रदर्शन जारी राखेका छन् । चिकित्सकको यो आन्दोलनको प्रभाव देशका अन्य स्थानहरूमा पनि परेको छ । चिकित्सकहरूले तेलंगाना, तमिलनाडु, उत्तर प्रदेश र मुम्बईलगायतका देशका धेरै सहरहरूमा विरोध प्रदर्शन गरेका छन् । कलकत्ता उच्च न्यायालयको आदेशपछि यो मुद्दा राज्य प्रहरीबाट केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरोमा स्थानान्तरण गरिएको छ । कलकत्ताको आरजी कर मेडिकल कलेजमा ड्यूटीमा रहेका बेला एक स्नातकोत्तर प्रशिक्षार्थी चिकित्सकको बलात्कारपछि हत्या गरिएको विरोधमा विद्यार्थी तथा चिकित्सक आन्दोलित बनेका छन् भने चिकित्सक समुदायद्वारा देशव्यापी हडताल र विरोध प्रदर्शन गरिरहेका छन् । अगस्त १४ मा आरजी कर मेडिकल कलेजमा रहेको अस्पताल परिसरमा प्रदर्शन गर्न जम्मा भएको भीडले तोडफोड गरेको थियो भने अस्पतालको सुरक्षालाई मध्यनजर गर्दै सुरक्षाकर्मी हवाईफायर र अश्रुग्याससमेत प्रयोग गरी भीडलाई तितरबितर पारेका थिए । कानुन र व्यवस्था कायम राख्न, कलकत्ता प्रहरीले आरजी कर मेडिकल



कलेज र अस्पतालको वरिपरि अगस्ट १८ देखि कार्यान्वयन हुनेगरी संविधानको धारा १६३ लागू गरेको छ । जारी विरोध प्रदर्शनबीच कलकत्ता प्रहरीले मेडिकल कलेज र अस्पतालको वरिपरि सात दिनका लागि भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता (सन् २०२३) पहिले सिआरपीसीको धारा १४४) को धारा १६३ लागू गरिएको जनाएको छ । रासस/एएनआई

कलेज र अस्पतालको वरिपरि अगस्ट १८ देखि कार्यान्वयन हुनेगरी संविधानको धारा १६३ लागू गरेको छ । जारी विरोध प्रदर्शनबीच कलकत्ता प्रहरीले मेडिकल कलेज र अस्पतालको वरिपरि सात दिनका लागि भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता (सन् २०२३) पहिले सिआरपीसीको धारा १४४) को धारा १६३ लागू गरिएको जनाएको छ । रासस/एएनआई

## रुसी मिसाइल आक्रमणलाई विफल बनाएको युक्रेनको भनाइ

**किएभ-** युक्रेनी सेनाले राजधानी किएभमा भएको रुसी मिसाइल आक्रमणलाई विफल बनाएको बताएको छ । किएभमा आइतबार विमानैदेखि हवाई आक्रमणको साइडर बजेको थियो । 'प्रत्येक आक्रमणको बीचमा छ, दिनको स्पष्ट अन्तरालमा अगस्टमा राजधानीमा यो तेस्रो ब्यालिस्टिक मिसाइल आक्रमण हो,' किएभ सहर सैन्य प्रशासनले विमानको वमवारीपछि टेलिग्राममा पोस्ट गरेको छ । मिसाइल आक्रमणका साथ ड्रोनहरू किएभतर्फ गएको देखिएको थियो । 'दुश्मनका सबै ड्रोन सहरभन्दा धेरै टाढा नष्ट गरिएको छ,' पोस्टमा भनिएको छ । आक्रमणबाट कुनै क्षति वा हताहतको सूचना प्राप्त नभएको उल्लेख गर्दै प्रशासनले भनेको छ, 'सम्भवतः केएन-२३ प्रकारको उत्तर



कोरियाली ब्यालिस्टिक मिसाइलहरूको प्रयोग गरिएको थियो ।' संयुक्त राज्य अमेरिका र सोलले उत्तर कोरियामाथि युक्रेन युद्धका लागि रुसलाई गोला-बारूद र

मिसाइलहरू उपलब्ध गराएको आरोप लगाएका छन् । किएभले वारम्बार पश्चिमका आफ्ना सहयोगीहरूसँग थप वायु-रक्षा प्रणाली उपलब्ध गराउन आह्वान गरेको छ ।

गता साता किएभ नजिकै रातभर भएको रुसी मिसाइल आक्रमणमा ३५ वर्षीय एक व्यक्ति र उनका चार वर्षीय छोराको मृत्यु भएको थियो । आक्रमणमा अन्य तीन जना गम्भीर घाइते भएका थिए । रुसी भूभागमा युक्रेनको हालैको अप्रतालाई मस्कोले 'कडा प्रतिक्रिया' दिने वाचा गरेपछि चिन्ता अर्क बढेको छ । युक्रेनमाथि रुसी आक्रमणको साढे दुई वर्षपछि किएभका सैनिकहरूले गत साता क्रुकु क्षेत्रमा ठूलो जवाफी आक्रमण गर्दा एक लाख २० हजारभन्दा बढी मानिस विस्थापित भएका छन् । दोस्रो विश्वयुद्धपछि रुसी भूमिमा कुनै पनि विदेशी सेनाको सबैभन्दा ठूलो आक्रमणमा रुसको एक हजार १०० वर्गकिलोमिटरभन्दा थप वायु-रक्षा प्रणाली उपलब्ध गरी युक्रेनको दावी छ । रासस/एएफपी

## अमेरिकी राष्ट्रपतीय निर्वाचन

# हचारिसको अभियान जारी, समर्थन बढ्ने क्रममा निरन्तरता

**सिकागो-** अमेरिकी राष्ट्रपतीय निर्वाचनमा डेमोक्रेटिक पार्टीका तर्फबाट उम्मेदवार रहेकी उपराष्ट्रपति कमला हचारिसले यो साता पेन्सिलभेनिया र सिकागोमा महत्त्वपूर्ण कार्यक्रमहरू गर्ने भएकी छन् । विजयका लागि महत्त्वपूर्ण मानिएका राज्यमा आफ्नो अभियानलाई फैलाउन राज्यका विभिन्न स्थानमा पुग्ने क्रममा उनको चुनावी दौडाहाले दिन प्रतिदिन समर्थन बढ्ने क्रम पनि जारी रहेको देखिन्छ । गाजामा इजरायलको युद्धको विरोधमा भइरहेको प्रदर्शनले छायामा पारेको अमेरिकी राष्ट्रपतीय निर्वाचनमा उनको चर्चा दिन प्रतिदिन चुलिन थालेको छ ।



राष्ट्रपति जो बाइडेनले करिव एक महिना पहिले निर्वाचनबाट आफ्नो उम्मेदवारी फिर्ता गर्दै आफ्ना सहयोगी हचारिसलाई समर्थन गरेका थिए । अभियानमा उत्साहको लहर चलाउँदै उपराष्ट्रपति हचारिसले आफ्ना चिरपरिचित रिपब्लिकन प्रतिद्वन्द्वी डोनाल्ड ट्रम्पविरुद्ध आफ्नो चुनावी नारा लिएर आइतबार पेन्सिलभेनिया राज्यका विभिन्न स्थानको 'यालीलाई सम्बोधन गर्नुभन्नु । त्यसपछि ५९ वर्षीया हचारिस डेमोक्रेटिक प्रशासनको स्वागतका लागि सिकागो पुगेकी छन् । उनको अभियानले सिकागोको चुनावमा ट्रम्पको अग्रताको सम्भावनालाई क्षीण बनाएपछि गत हप्ता ट्रम्पले त्यहाँ माहोल फेरि आफ्नो पकडमा आउने आशा व्यक्त गरेका थिए ।

गजामा हमारसविरुद्ध इजरायलको युद्धलाई बाइडेन-हचारिस प्रशासनले समर्थन गरेको भन्दै यसको विरोधमा आइतबारदेखि हरेक दिन हजारौं प्रदर्शनकारी सिकागो उत्रिने अपेक्षा ट्रम्पले गरेका छन् । प्रदर्शन आइतबारदेखि सुरु भएर बिहीबार पनि जारी रहने अपेक्षा गरिएको छ । यो समयमा डेमोक्रेटिक पार्टीको विशेषगरी सोमवार र बुधवार मुख्य सभा हुने बताइएको छ ।

उम्मेदवारीबाट फिर्ता हुने निर्णयसँगै सम्बोधन गर्ने कार्यक्रम छ, तर सिएनएनका अनुसार बाइडेनले सोमवार सम्बोधन गर्दा उनी पनि बाइडेनसँग मञ्चमा देखापर्ने छन् । गत जुनमा ट्रम्पविरुद्ध भएको विवादास्पद बहसपछि डेमोक्रेटहरूले बाइडेनलाई फिर्ता गरेपछि बृद्ध राष्ट्रपति अर्बै निराश छन् । तर, बाइडेनले ट्रम्पले उत्पन्न गरेको लोकतन्त्रमा खतराको बारेमा ध्यान केन्द्रित गर्ने आफ्नो विरासतलाई बलियो बनाउन चाहेको स्पष्ट देखिन्छ ।

राष्ट्रपति जो बाइडेनले करिव एक महिना पहिले निर्वाचनबाट आफ्नो उम्मेदवारी फिर्ता गर्दै आफ्ना सहयोगी हचारिसलाई समर्थन गरेका थिए । अभियानमा उत्साहको लहर चलाउँदै उपराष्ट्रपति हचारिसले आफ्ना चिरपरिचित रिपब्लिकन प्रतिद्वन्द्वी डोनाल्ड ट्रम्पविरुद्ध आफ्नो चुनावी नारा लिएर आइतबार पेन्सिलभेनिया राज्यका विभिन्न स्थानको 'यालीलाई सम्बोधन गर्नुभन्नु । त्यसपछि ५९ वर्षीया हचारिस डेमोक्रेटिक प्रशासनको स्वागतका लागि सिकागो पुगेकी छन् । उनको अभियानले सिकागोको चुनावमा ट्रम्पको अग्रताको सम्भावनालाई क्षीण बनाएपछि गत हप्ता ट्रम्पले त्यहाँ माहोल फेरि आफ्नो पकडमा आउने आशा व्यक्त गरेका थिए ।

गजामा हमारसविरुद्ध इजरायलको युद्धलाई बाइडेन-हचारिस प्रशासनले समर्थन गरेको भन्दै यसको विरोधमा आइतबारदेखि हरेक दिन हजारौं प्रदर्शनकारी सिकागो उत्रिने अपेक्षा ट्रम्पले गरेका छन् । प्रदर्शन आइतबारदेखि सुरु भएर बिहीबार पनि जारी रहने अपेक्षा गरिएको छ । यो समयमा डेमोक्रेटिक पार्टीको विशेषगरी सोमवार र बुधवार मुख्य सभा हुने बताइएको छ ।

उम्मेदवारीबाट फिर्ता हुने निर्णयसँगै सम्बोधन गर्ने कार्यक्रम छ, तर सिएनएनका अनुसार बाइडेनले सोमवार सम्बोधन गर्दा उनी पनि बाइडेनसँग मञ्चमा देखापर्ने छन् । गत जुनमा ट्रम्पविरुद्ध भएको विवादास्पद बहसपछि डेमोक्रेटहरूले बाइडेनलाई फिर्ता गरेपछि बृद्ध राष्ट्रपति अर्बै निराश छन् । तर, बाइडेनले ट्रम्पले उत्पन्न गरेको लोकतन्त्रमा खतराको बारेमा ध्यान केन्द्रित गर्ने आफ्नो विरासतलाई बलियो बनाउन चाहेको स्पष्ट देखिन्छ ।

गजामा हमारसविरुद्ध इजरायलको युद्धलाई बाइडेन-हचारिस प्रशासनले समर्थन गरेको भन्दै यसको विरोधमा आइतबारदेखि हरेक दिन हजारौं प्रदर्शनकारी सिकागो उत्रिने अपेक्षा ट्रम्पले गरेका छन् । प्रदर्शन आइतबारदेखि सुरु भएर बिहीबार पनि जारी रहने अपेक्षा गरिएको छ । यो समयमा डेमोक्रेटिक पार्टीको विशेषगरी सोमवार र बुधवार मुख्य सभा हुने बताइएको छ ।

गजामा हमारसविरुद्ध इजरायलको युद्धलाई बाइडेन-हचारिस प्रशासनले समर्थन गरेको भन्दै यसको विरोधमा आइतबारदेखि हरेक दिन हजारौं प्रदर्शनकारी सिकागो उत्रिने अपेक्षा ट्रम्पले गरेका छन् । प्रदर्शन आइतबारदेखि सुरु भएर बिहीबार पनि जारी रहने अपेक्षा गरिएको छ । यो समयमा डेमोक्रेटिक पार्टीको विशेषगरी सोमवार र बुधवार मुख्य सभा हुने बताइएको छ ।

गजामा हमारसविरुद्ध इजरायलको युद्धलाई बाइडेन-हचारिस प्रशासनले समर्थन गरेको भन्दै यसको विरोधमा आइतबारदेखि हरेक दिन हजारौं प्रदर्शनकारी सिकागो उत्रिने अपेक्षा ट्रम्पले गरेका छन् । प्रदर्शन आइतबारदेखि सुरु भएर बिहीबार पनि जारी रहने अपेक्षा गरिएको छ । यो समयमा डेमोक्रेटिक पार्टीको विशेषगरी सोमवार र बुधवार मुख्य सभा हुने बताइएको छ ।



राखीको भाइबहिनीबीचको अटूट प्रेमलाई दर्शाउने रक्षाबन्धन पर्वका अवसरमा कञ्चनपुरको शुक्लाफाँटा नगरपालिका-१० फलारी बजारमा बिक्रीका लागि राखिएको राखीलगायत सामग्री।

## शोधनान्तर स्थिति पाँच खर्ब बचतमा

### प्रभाव संवादादता

काठमाडौं- मुलुकको अर्थतन्त्रका वाहच सूचकहरू बलियो देखिएका छन्। नेपाल राष्ट्र बैंकले आइतबार सार्वजनिक गरेको गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक तथ्यांकमा आधारित देशको आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति प्रतिवेदनअनुसार विप्रेषण अप्रवाह अघिल्लो आवकोभन्दा बढेको छ। विदेशी मुद्रा सञ्चित सन्तोषजनक अवस्थामा छ भने शोधनान्तर स्थिति पाँच खर्ब रूपैयाँभन्दा बढीले बचतमा छ। आयात र निर्यात दुवै घट्टा वैदेशिक व्यापार घाटा अघिल्लो आवको तुलनामा घटेको छ।

राष्ट्र बैंकका अनुसार गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा खुद ट्रांसफर १४.७ प्रतिशतले वृद्धि भई १५ खर्ब ७१ अर्ब २४ करोड रूपैयाँ पुगेको छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो ट्रांसफर २२.५ प्रतिशतले बढेको थियो। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा चालु खाता दुई खर्ब २१ अर्ब ३४ करोड रूपैयाँले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्ष चालु खाता ४६ अर्ब ५७ करोड रूपैयाँले घाटामा रहेको थियो। गत आवमा पुँजीगत ट्रान्सफर २२.९ प्रतिशतले कमी आई पाँच अर्ब ८१ करोड रूपैयाँ पुगेको छ भने खुद प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आठ अर्ब ४० करोड रूपैयाँ कायम भएको छ। अघिल्लो वर्ष पुँजीगत ट्रान्सफर सात अर्ब ५४ करोड रूपैयाँ र खुद प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी छ अर्ब १७ करोड रूपैयाँ रहेको थियो।

गत आर्थिक वर्षमा शोधनान्तर स्थिति पाँच खर्ब दुई अर्ब ४९ करोड रूपैयाँले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्ष शोधनान्तर स्थिति दुई खर्ब ८५ अर्ब ८२ करोड रूपैयाँले बचतमा रहेको थियो। २०८० असार मसान्तमा १५ खर्ब ३९ अर्ब २६ करोड रूपैयाँबराबर रहेको कूल विदेशी विनिमय सञ्चित ३२.६ प्रतिशतले



राष्ट्र बैंकका अनुसार गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा खुद ट्रांसफर १४.७ प्रतिशतले वृद्धि भई १५ खर्ब ७१ अर्ब २४ करोड रूपैयाँ पुगेको छ। अघिल्लो वर्ष यस्तो ट्रांसफर २२.५ प्रतिशतले बढेको थियो। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा चालु खाता दुई खर्ब २१ अर्ब ३४ करोड रूपैयाँले बचतमा रहेको छ। अघिल्लो वर्ष चालु खाता ४६ अर्ब ५७ करोड रूपैयाँले घाटामा रहेको थियो।

बढेर २०८१ असार मसान्तमा २० खर्ब ४९ अर्ब १० करोड रूपैयाँ कायम भएको छ।

कूल विदेशी विनिमय सञ्चितमध्ये नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको सञ्चित २०८० असार मसान्तमा १३ खर्ब ४५ अर्ब ७८ करोड रूपैयाँ रहेकामा २०८१ असार मसान्तमा ३७.४ प्रतिशतले वृद्धि भई १८ खर्ब ४८ अर्ब ५५ करोड रूपैयाँ कायम भएको छ। बैंक तथा वित्तीय संस्था (नेपाल राष्ट्र बैंकबाहेक) संग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चित २०८० असार मसान्तमा एक खर्ब ९३ अर्ब ५९ करोड रूपैयाँ रहेकोमा २०८१ असार मसान्तमा ०.५ प्रतिशतले कमी आई एक खर्ब ९२ अर्ब ५५ करोड रूपैयाँ पुगेको छ। गत असार मसान्तको कूल विदेशी विनिमय सञ्चितमा भारतीय मुद्राको अंश २२.५ प्रतिशत रहेको छ।

गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को आयातलाई आधार मान्दा बैंकिङ क्षेत्रसंग रहेको विदेशी विनिमय सञ्चितले १५.६ महिनाको वस्तु आयात र १३ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहने राष्ट्र बैंकले जनाएको छ। गत असार मसान्तमा विदेशी विनिमय सञ्चितको कूल गार्हस्थ्य उत्पादन, कूल आयात र विस्तृत मुद्रा प्रदायकसंगका अनुपातहरू क्रमशः ३५.८ प्रतिशत, १०८.६ प्रतिशत र २९.३ प्रतिशत रहेका छन्। २०८० असार मसान्तमा यी अनुपातहरू क्रमशः २८.८ प्रतिशत, ८३ प्रतिशत र २५ प्रतिशत रहेका थिए। गत असार मसान्तमा मुलुकको वैदेशिक सम्पत्ति २१ खर्ब ७६ अर्ब ९८ करोड रूपैयाँ तथा दायित्व १८ खर्ब ९० अर्ब ६० करोड रूपैयाँ रहेको छ।

## 'रेडिमेड'ले विस्थापित गर्‍यो हातले बुन्ने राखी

### हिमाल लम्सा

वीरगञ्ज(पर्स) -वीरगञ्जमहानगरपालिका-२ छपकैयाका राजु श्रीवास्तवले दुई दशकअघिसम्म आफ्नै हातले बुन्नेका रक्षाबन्धन (धागोका डोरा-राखी) बेच्ने गर्थे। श्रीवास्तवले हातले विशेष खालको फोममा रंगीचंगी धागोको सहायताले रक्षाबन्धन तयार पारेर बेच्थे। समय बित्दैसँगे अहिले उनको परिवारले हातले बुनेर राखी तयार पार्न छाडिसकेको छ।

बजारमा आउने थरीथरीका रंगीचंगी राखीसँग हातले बुनेको राखीले प्रतिस्पर्धा गर्न नसकेसँगै बनाउन छोडेको उनी बताउँछन्। 'पहिला हातले आफैँ राखी बनाएर बेच्ने गर्थ्यौं, उनले भने, 'हाम्रो पुस्तैनी पेसा पनि राखी बनाउने पनि थियो, त्यो बेला विशेष खालको फोममा विभिन्न बुट्टा र डसहितको धागोले राखी तयार पार्ने गर्थ्यौं।' उनी बजारमा आउने कलात्मक र रंगीचंगी 'रेडिमेड' राखीसँग हातले बुनेर तयार पार्ने राखीले प्रतिस्पर्धा गर्न

नसकेर बन्द गर्नुपरेको गुनासो गर्छन्। अहिले श्रीवास्तव आफैँ नेपाल-भारतको सीमावर्ती बजार रक्सौलबाट किनेर ल्याएका राखी वीरगञ्जको गहवामाई मन्दिर प्रांगणमा बिक्री वितरण गर्दै आइरहेका छन्।

यस वर्ष रक्षाबन्धन पर्व आज भदौ ३ गते परेको छ। यो वर्ष साउन शुक्ल पूर्णिमाका दिनमा मनाउने गरिन्छ। तराई-मधेसमा दिदीबहिनीले आफ्ना दाजुभाइको दाहिने नाडीमा कलात्मक ढंगले बनाएको राखी लगाइदिने चलन रहेको छ। 'अहिले बजारका रंगीचंगी रक्षाबन्धनले हातले मिहेनत गरेर बुनेका रक्षाबन्धनलाई विस्थापित गर्‍यो, त्यसैले अहिले बजारमा नै पाइने रेडिमेड रक्षाबन्धन ल्याएर बिक्री गर्दै आइरहेका छौं, श्रीवास्तवले भने। उनको अनुभवमा पहिलाजस्तो राखी किनमेलमा पनि सर्वसाधारणको रुचि कम हुँदै गइरहेको छ। 'अहिले अधिकांश मधेसका युवा खाडी मुलुकमा कामको खोजीमा गएका छन्, उनले भने, 'दिदीबहिनीले पनि आफ्ना दाजुभाइ यहाँ

नभएपछि, केका लागि राखी किन्ने हो र' श्रीवास्तव जस्तै वीरगञ्जको माईस्थानमा मौसमीरूपमा बसेर राखीको व्यापार गर्दै आइरहेका नन्दु साह पनि राखीको व्यापार घटेको बताउँछन्। 'पहिला दिनकै रु १० हजारभन्दा धेरैको राखी बेचिन्थ्यो, उनले विगत स्मरण गर्दै भने, 'अहिले मुस्किलले दुई हजार रूपैयाँको राखी बेच्न पनि मुस्किल भइसक्यो।'

साहका अनुसार नेपाल-भारत सीमावर्ती बजार रक्सौलमा नै अधिकांश वीरगञ्जवासी खाद्यान्न, लताकपडा र अन्य सामग्री किनमेल गर्न जाँदा उतैबाट राखी पनि किनेर आउँदा यहाँको बजारमा राखीको व्यापार घटेको छ। 'अहिले यहाँका जो पनि रक्सौल नै किनमेलका लागि जान्छन्, उतैबाट राखीको सामान किनेर ल्याउँदा पनि समस्या भइरहेको छ,' उनले भने, 'अर्कोतर्फ वीरगञ्जको गल्लीगल्लीमा सबैले राखीको मात्रै व्यापार गर्दा पनि समस्या भएको हो।' यस वर्ष ५० हजार रूपैयाँ रकम खर्चेर

विभिन्न थरीका राखी ल्याएर बिक्री वितरण गर्न लागेको उनले सुनाए। उनले भने, 'अहिले सबै राखी बेच्न पनि समस्या हुने हो कि भन्ने डर लागिरहेको छ।' उनका अनुसार वीरगञ्जको पुरानो बजार मिनाबजार, गहवामाई मन्दिर परिसर, विर्तालगायत ठाउँमा धेरै राखीको व्यापार हुने गर्छ। 'पहिला-पहिला राखीको व्यापार गर्ने व्यापारी पनि निकै कम हुन्थे, तर अहिले जसले पनि राखीको व्यापार गर्नसके भएकाले पनि बिक्री वितरण घटेको जस्तो लाग्छ,' उनी भन्छन्।

वीरगञ्ज महानगरपालिका-६ गहवामाईका राज सिंह पनि राखीको पर्याप्त व्यापार नभएकामा दुखी छन्। 'पहिलाजस्तो राखी किन्ने मान्छेको उत्साह खासै देखिएको छैन,' उनले भने, 'आइतबार दिनभर र सोमबार अपराह्न २ वजेसम्मको अवधिमा राखी बिक्री हुने आशा गरेका छौं।' वीरगञ्ज आसपासको बजारमा अहिले पाँचदेखि २५० रूपैयाँ मूल्य पर्ने राखी बजारमा उपलब्ध रहेका छन्। रासस

## आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व विधेयक संसद्मा

काठमाडौं (प्रस) - सरकारले 'आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक २०८१' संसद्मा दर्ता गरेको छ। सरकारको नीति तथा कार्यक्रम एवं वार्षिक बजेट पेस गर्ने प्रक्रियामा हुने छलफलका लागि पर्याप्त समय उपलब्ध गराउन, बजेट प्रणालीवाहिक सार्वजनिक निकायबाट सरकारलाई पर्ने थप आर्थिक दायित्वलाई व्यवस्थित गर्न र वेरुजु फर्याँटलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारले उक्त विधेयक संसद्मा दर्ता गरेको हो।

संघीय सञ्चित कोष र अन्य सरकारी कोषको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा सोसँग सम्बन्धित आर्थिक गतिविधिलाई व्यवस्थित गर्ने उद्देश्यसहित ल्याइएको यो विधेयक अर्थमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेलले गत शुक्रबार संसद्मा दर्ता गरेका हुन्।

मन्त्रपरिषद्को गत असार १७ गतेको निर्णयले यो विधेयक संसद्मा पेस गर्न स्वीकृति प्रदान भएको थियो। गत माघमा सरकारले अध्यादेशमार्फत यो ऐन संशोधनको प्रक्रिया थालेको थियो तर तोकिएको समयभित्र अध्यादेश संसद्बाट पारित हुन सकेन।

प्रदेश, स्थानीय तह र बजेट प्रणालीवाहिक (एकमुट्टा बजेटरी) को सार्वजनिक निकायले त्यस्तो तह वा निकायसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनको अधीनमा रही महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको स्वीकृतिवमोजिम लेखा राखिने व्यवस्था विधेयकमा थप गरिएको छ। राष्ट्रिय योजना आयोगले अर्थ मन्त्रालयसँगको समन्वयमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने प्रयोजनका

लागि आगामी तीन वर्षमा उपलब्ध हुने स्रोत तथा गर्न सकिने खर्चको सीमाको पूर्वानुमान चालु आर्थिक वर्षको माघ १५ गतेभित्र गरिसक्नुपर्ने प्रावधानलाई संशोधन गर्न लागिएको छ। विधेयकमा माघ मसान्तसम्ममा बजेट सिलिङ तयार पारिसक्नुपर्ने उल्लेख छ। त्यस्तै, योजना आयोगको उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा रहने राष्ट्रिय स्रोत अनुमान समिति तयार गरेको स्रोतको अनुमान तथा खर्चको सीमा निर्धारणसम्बन्धी प्रतिवेदन अर्थमन्त्रीसमक्ष फागुन ७ गतेभित्रमा पेस गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था विधेयकमा राखिएको छ। 'स्रोत अनुमान समितिबाट निर्धारित स्रोत तथा खर्चको सीमाको अधीनमा रही आगामी तीन वर्षको बजेट तर्जुमाका लागि बजेटको सीमा, मध्यमकालीन खर्च संरचनाको खाका, राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको बहुवर्षीय स्रोत

सुनिश्चिततावमोजिमको आवश्यक रकमसमेत उल्लेख गरी बजेट तर्जुमासम्बन्धी मार्गदर्शन तथा ढाँचा चालु आर्थिक वर्षको फागुन ७ गतेभित्र सम्बन्धित मन्त्रालय, आयोग, सचिवालय वा निकायमा पठाउनुपर्ने छ,' विधेयकमा भनिएको छ। मूल ऐनको दफा ११ मा पनि संशोधन प्रस्ताव गरिएको छ। प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि विनियोजन विधेयक पेस गर्नुभन्दा कम्तीमा १५ दिन अगावै अर्थमन्त्रीले विनियोजन विधेयकमा समावेश हुने बजेट तथा कार्यक्रमका सिद्धान्त र आयोजना वा कार्यक्रमको प्राथमिकताको विवरण संघीय संसद्मा प्रस्तुत गर्नुपर्ने व्यवस्था संशोधन गर्न लागिएको छ। विधेयकको व्यवस्थाअनुसार तीन महिना अगावै बजेटका सिद्धान्त तथा प्राथमिकता संघीय संसद्मा पेस गरिसक्नुपर्ने छ। बजेट तथा कार्यक्रमका सिद्धान्त

र प्राथमिकताको विवरण संघीय संसद्मा पेस भएपछि संघीय संसदले सो उपर सैद्धान्तिक छलफल गरी त्यसमा कुनै विषय समावेश गर्नुपर्ने वा हटाउनुपर्ने वा सोसम्बन्धी कुनै सुझाव वा निर्देशन दिन आवश्यक देखेमा चैत महिनाको १५ गतेभित्र त्यस्तो सुझाव तथा निर्देशन अर्थ मन्त्रालयमा पठाइसक्नुपर्ने छ।

त्यसैगरी, मूल ऐनको दफा २१ मा पनि संशोधन प्रस्ताव गरिएको छ। विभिन्न निकाय तथा अन्तर्गतका कार्यालयमा विभाजन गर्नुपर्ने गरी विनियोजन भएको रकम लेखा उत्तरदायी अधिकृतले आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिकसम्ममा विभाजन नगरेमा अर्थ मन्त्रालयले त्यस्तो रकम रोक्का राख्नसक्ने व्यवस्था थियो। त्यसलाई 'पहिलो चौमासिकसम्म' भन्ने शब्दको सट्टा 'असोज मसान्तसम्म' भन्ने

शब्द राखिएको छ। अर्थात् विभाजन गर्नुपर्ने गरी विनियोजन भएको रकम पहिलो त्रैमासभित्र हुन नसकेमा अर्थ मन्त्रालयले रोक्का राख्न सक्ने छ।

विधेयकमार्फत बजेट समर्पण (सेरेन्डर) सम्बन्धी व्यवस्था पनि संशोधन गर्न लागिएको छ। हालको व्यवस्थाअनुसार विनियोजन ऐनमा समावेश भएको कुनै रकम र सो रकमबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम आर्थिक वर्षको दोस्रो चौमासिकसम्म खर्च नभएको वा बाँकी अवधिमा खर्च हुन नसके भएमा लेखा उत्तरदायी अधिकृतले त्यस्तो रकम चैत १४ गतेभित्र अर्थ मन्त्रालयमा समर्पण गरिसक्नुपर्ने प्रावधान छ। त्यसलाई संशोधन गरी माघ १५ गतेसम्म खर्च नभएको वा बाँकी अवधिमा खर्च हुन नसके देखिएमा फागुन १५ गतेभित्र बजेट समर्पण गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था विधेयकमा राखिएको छ।

अब मात्र एक क्लिकमा...

www.prabhabonline.com

facebook

www.facebook.com/Prabhab Online



प्रभाव दैनिक